

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 ผู้วิจัยจะเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้ คือ ความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ความหมายและความสำคัญของการสื่อสารและการโฆษณา ความสำคัญของการสอนการสื่อสารและการโฆษณา และความสัมพันธ์ระหว่างการสอนการสื่อสารและการโฆษณากับการสอนวิชาต่าง ๆ ในสาขานิเทศศาสตร์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล เอกสารที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอนต้องใช้หลักสูตรเป็นแม่บท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ ดังนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนเป็นหัวใจของการศึกษา การศึกษาที่จัดนั้นจะได้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด จะสร้างคนใหม่คุณภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศตามจุดหมายที่วางไว้หรือไม่ั้น ย่อมต้องอาศัยหลักสูตรเป็นข้อกำหนดทิศทางไปปฏิบัติ

คำนิยามของหลักสูตรนี้ มีนักการศึกษาต่างประเทศและนักการศึกษาไทยได้ให้ไว้ ดังนี้ คือ

กูด ( Good 1973: 149) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดให้เป็นระบบให้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตร ในหมวดวิชาที่สำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น
2. หลักสูตร หมายถึง เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอบ ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้จบชั้น หรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเขาเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป ความหมายในข้อนี้ หมายถึง หลักสูตรทั้งฉบับรวมทุกวิชาเขาคายกัน
3. หลักสูตร หมายถึง กลมวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เรียนภายใต้การแนะแนวของโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือนั่นคือหลักสูตรทั้งฉบับ ประกอบด้วย



## เนื้อหาส่วนหนึ่งและการจัดประสบการณ์ให้อีกส่วนหนึ่ง

ทาบ (Taba 1962: 111) ให้ความเห็นว่า หลักสูตร คือ "แผนการเรียน ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายของการเรียนรู้ และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง อันจะเป็นเครื่องชี้แนวทางการเลือกและจัดเนื้อหา และจะบ่งถึงวิธีการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการประเมินผลด้วย"

คำนิยามของหลักสูตรนี้ สังกู อูรานันท์ (2527: 9-16) ได้สรุปคำนิยามของ นักการศึกษาต่างประเทศไว้ 8 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสรุปแต่ที่สำคัญดังนี้ คือ

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่นำเสนอ ผู้ให้คำนิยามในแนวนี้ โคน บอบบิต (Bobbit) กล่าวว่า "หลักสูตร คือ รายการของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเด็กและเยาวชนจะ ต้องทำ และจะต้องประสบโดยการพัฒนาความสามารถ เพื่อจะทำสิ่งต่าง ๆ ใดก็ได้ และเหมาะ สำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่" และเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander) กล่าวว่า "หลักสูตรควรจะเรียกว่า "แผนการเรียน" (program of studies) จะมีความเหมาะสมมากกว่าคำว่า "หลักสูตร" เพราะเป็นการแสดงถึงความ สัมพันธ์ของรายวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มนั้นเท่านั้น"
2. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก ผู้ให้คำนิยามในแนวนี้ โคน เคสเวลและแคมป์เบลล์ (Caswell and Campbell) กล่าวว่า "หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมด ที่เด็กได้รับภายใต้การแนะนำของครู" สมิท สเตนคิลีย์ และชอร์ส (Smith, Stanley and Shores) กล่าวว่า "หลักสูตร คือ สำคัญของประสบการณ์ที่มีศักยภาพ ซึ่งจัดขึ้นในโรงเรียนเพื่อวัตถุประสงค์ของประสบการณ์ที่มีศักยภาพ ซึ่งจัดขึ้นใน โรงเรียนเพื่อวัตถุประสงค์ ในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนให้คิดและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง" เซน และแมคสเวน (Shane and Meswain) กล่าวว่า "หลักสูตร คือ ผลรวมของประสบการณ์ การเรียนรู้ ทักษะ นิสัย และเจตคติ ซึ่งเด็กได้รับเป็นส่วนหนึ่งของตัวเขา และนำไปใช้ในการ ความประพฤติกรรมของเขา" นิกลีย์ และอีแวนส์ (Neagley and Evans) กล่าวว่า "หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้อำนาจไว้ และจัดให้โดยโรงเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนได้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ตามความสามารถของนักเรียนเหล่านั้น" และราแกน และเชฟเพิร์ด (Ragan and shepherd) กล่าวว่า



หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ที่เด็กที่โรงเรียนมัธยมศึกษา ความหมายนี้จะรวมไปถึงรายวิชาที่เปิดสอน, เอกสารซึ่งระบุรายละเอียดของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นตัวกลางสำหรับถ่ายทอดหลักสูตร, และโดยเนหาอย่างยิ่งการปฏิสัมพันธ์ (interaction) และประสบการณ์ของแต่ละคน

3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ให้คำนิยามในแนวนี้ ได้แก่ ทรัมป์ และมิลเลอร์ (Trump and Miller) กล่าวว่า หลักสูตร คือ "กิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมการไว้ และจัดให้แก่เด็กนักเรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน"

4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่ตั้งมคาคหมายหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ ผู้ให้คำนิยามในแนวนี้ ได้แก่ สมาคมนิเทศและพัฒนาหลักสูตร (ASCD) กล่าวว่า "หลักสูตร คือ การตัดสินใจก่อนที่จะดำเนินการเรียนการสอน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับของเนื้อหาวิชาการ เลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้สอน และการเลือกวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งกฎเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างไคผลิมากที่สุด" ลีวีส และมิล (Lewis และ Miel) กล่าวว่า "ชุดของความตั้งใจเกี่ยวกับโอกาสในการสร้างข้อมูกพันของผู้เรียนกับบุคคลอื่น และกับสิ่งอื่น (ข้อมูกกระบวนการ เทคนิค วิธีการ และคานิยมภายใน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสม)" และ ลาวาเทลลี มัวร์ และคอลลินส์ (Lavatelli, Moore and Kalsounis) กล่าวว่า "ชุดของการเรียนและประสบการณ์สำหรับเด็กที่วางแผนไว้โดยโรงเรียน เพื่อให้เด็กบรรลุถึงจุดประสงค์ของการศึกษา"

5. หลักสูตร คือ สื่อกลาง หรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง ผู้ให้คำนิยามในแนวนี้ ได้แก่ ครูก (Krug) กล่าวว่า "หลักสูตรประกอบด้วยสื่อกลางของการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้โอกาสแก่เด็กนักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ผลิตทางการเรียนที่พึงปรารถนา" และทาบ (Taba) กล่าวว่า "วิธีการเตรียมเขาวชนใหม่ส่วนรวมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเรา"

6. หลักสูตร คือ ข้อมูกพัน ระหว่างนักเรียนกับครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ผู้ให้คำนิยามในแนวนี้ ได้แก่ ลีวีส และมิล (Lewis and Miel) กล่าวว่า "ชุดของความตั้งใจเกี่ยวกับโอกาสในการสร้างข้อมูกพันของผู้เรียนกับบุคคลอื่น และกับสิ่งต่าง ๆ (ข้อมูกกระบวนการ เทคนิค และคานิยม) ภายในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม" และแมคเคนซี (Mackenzie) กล่าวว่า "ข้อมูกพันของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมในแง่ต่าง ๆ ซึ่งถูกเตรียมการไว้ภายใต้ทิศทางของโรงเรียน"





7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิบัติงานระหว่างนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

8. หลักสูตรในความหมายอื่น นอกจากคำนิยามที่กล่าวมาแล้ว ยังควรจะทำความเข้าใจเพิ่มเติมว่า หลักสูตรควรจะรวมไปถึงกิจกรรมที่อยู่นอกห้องเรียน (extra-class) หรือกิจกรรมนอกหลักสูตร (extra curricular) อีกด้วย ครูท (Krug) และในทัศนะของไมเคิลลิส กรอสแมน และสกอต (Michaelis, Grossman and Scott) ยังได้กล่าวว่า "หลักสูตรควรจะรวมถึงหลักสูตรอำพราง (hidden curriculum) ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะอันเกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมายหรือไม่วางแผนไว้วงหน้าอีกด้วย"

สำหรับนักการศึกษาไทยที่ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตรมีดังนี้ คือ ช่าง บัณฑิต (2504: 64) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทุก ๆ อย่างที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก" เอกวิทย์ ณ ถลาง (2513: 3) ว่า "หลักสูตร มีความหมายคลุมถึงตัวหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดที่มุ่งให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน" สุมิตร คุณานุกร (2518: 2) ว่า "หลักสูตร หมายถึง โครงการการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาที่กำหนดให้" บันลือ พงษ์วัน (2519: 85) ว่า "หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาทุกอย่างที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกอบรมต่าง ๆ อย่างดีที่สุด จนสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของตนอย่างมีความสุข สวัสดิ์ จงกล (2521: 20) ว่า "หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดที่วางจุดหมายของการศึกษา แนวทางดำเนินงาน เนื้อหาสาระซึ่งใหญ่ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดหมายของการศึกษา" แก้วตา คณะวรรณ (2521: 4) ว่า "หลักสูตร คือ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่โครงการ" วิชัย ราษฎร์ศิริ (2522: 9) ว่า "หลักสูตรหมายถึง แผนการจัดประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ สุน อมรวิวัฒน์ (2514: 6-7) กล่าวว่า

หลักสูตรคือ แนวกำหนดประสบการณ์ทั้งหมดที่มุ่งหมายให้นักเรียนได้รับจากการศึกษาทั้งในแง่วิชาการและพัฒนาการทุกด้าน การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีหลักสูตรเพื่อใช้เป็นมาตรฐานหรือเกณฑ์กลางของการจัดชั้นเรียน เวลาเรียน และเนื้อหาที่เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน



ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2521: 43) ยังได้ให้ความหมายของหลักสูตรทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ดังนี้ คือ

การให้ความหมายของหลักสูตรอาจจะแตกต่างกันไปบ้างตามระดับของการศึกษา เพราะขอบเขตและหน้าที่ของภาระของการศึกษาในแต่ละระดับนั้นแตกต่างกัน การศึกษาระดับประถมศึกษา การให้ความหมายของหลักสูตรมักจะครอบคลุมประสบการณ์ทั้งหมดและทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น เพราะเด็กอยู่ในสายตาและการดำเนินงานของครูตลอดเวลา ในระดับมัธยมศึกษาความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย โดยหลักสูตรที่นำมาเน้นเรื่อง เนื้อหาและกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือ เสริมหลักสูตร และเมื่อมาถึงระดับอุดมศึกษา หลักสูตรจะหันมาเน้นเป็นพิเศษในเรื่อง เนื้อหา รวมทั้งกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อเนื้อหา ดังกล่าว ทั้งนี้เพราะชีวิตนอกห้องเรียนนอกเหนือจากเนื้อหาแล้วผู้สอนหรืออาจารย์จะมีบทบาทน้อย ผู้เรียนจะมีอิสระที่จะรับและเลือกโดยเสรี

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523: คำปรารภในการพิมพ์ครั้งที่ 2) ได้กล่าวว่า แต่ละบุคคลเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและให้ความหมายของหลักสูตรมานั้น ไคมุ่งเน้นอยู่ที่จุดใจของระบบในการพัฒนาหลักสูตร เช่น

1. หลักสูตร คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้ให้ความหมายนี้ไคมองคหหลักสูตรอย่างกว้าง คำว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้ให้ความหมายนี้ไคมองคหหลักสูตรอย่างกว้าง คำว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นเกินความตั้งแตการกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกและการจัดประสบการณ์ การเรียนรูการประเมินผล แมแต่การจัดอาหารกลางวันให้กับนักเรียน ก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เป็นต้น
2. หลักสูตร คือ ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียนภายหลังจากการเรียน ผู้ให้ความหมายนี้ไค้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นหลัก เช่น เด็กที่เรียนจบระดับประถมศึกษาแล้วควรจะมีลักษณะเช่นไร เป็นต้น
3. หลักสูตร คือ การวางแผนว่าจะทำอะไร และจะทำอย่างไร ตามความหมายนี้มุ่งเน้นไปที่รายละเอียดประจำวิชา และรวมถึงวิธีสอน
4. หลักสูตร คือ การวางแผนว่าจะให้ผลการเรียนออกมาอย่างไร ความหมายนี้จะคำนึงถึงวิธีการเรียนของเด็ก และวิธีการสอนของครูว่าจะดำเนินการอย่างไร

และ วิจิตร จันทรากุล (2528: 35) ว่า

หลักสูตร หรือ โปรแกรมการเรียนประกอบด้วยรายวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้นักศึกษาเลือกเรียน เพื่อให้เขามีความเข้าใจ มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ทั้งปลูกฝังให้มีคุณสมบัติอันพึงปรารถนา เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นสมาชิกที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคม



จากความหมายของหลักสูตรที่นักการศึกษาของต่างประเทศและนักการศึกษาของไทยที่  
ใหม่มานั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึงข้อกำหนดที่เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้  
ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เป็นแผนงานหรือโครงการ ที่ประมวลกิจกรรมและประสบการณ์  
ทั้งหมดที่มีอยู่ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทุกด้าน

#### องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร หรือโครงสร้างของหลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางของหลักสูตร  
ดังนั้นในการสร้างหลักสูตรจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเป็นสำคัญ นักการศึกษาได้เสนอความเห็น  
เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้ คือ

ทาบ (Taba 1962: 10) มีความเห็นว่า หลักสูตรควรมี องค์ประกอบเป็น  
อย่างน้อย 4 อย่าง คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน หรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974: 17)

กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าควรประกอบด้วย

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. การจัดเนื้อหาวิชา
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. การประเมินผล

ถนอม มากะจันทร์ (2514: 17-18) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ  
คือ

1. นโยบาย
2. รายละเอียดหรือรายการสำหรับปฏิบัติงาน
3. ระเบียบวิธีปฏิบัติดำเนินงาน
4. แหล่งความรู้หรือข้อมูลของวิชาการ และวัสดุอุปกรณ์ทางหลักสูตร ประมวลความรู้



สมณ อมรวิวัฒน์ (2514: 7) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรควรประกอบไปด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ
2. การกำหนดคว้เรียน เวลาเรียน และอัตราเวลาเรียน
3. สังเขปหัวข้อวิชาในแต่ละหมวด และประสบการณ์ทั้งหมด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมทั้งการประเมินผล
5. กิจกรรมของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการ เวลา ประสบการณ์ของนักเรียน
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

พจน์ สะเพียรชัย (2515: 71-78) กล่าวว่า โครงสร้าง หรือองค์ประกอบของหลักสูตรโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 6 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. ปรัชญาและปัญหา
2. ความมุ่งหมาย
3. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสำหรับสอนแต่ละวิชา
4. กระบวนการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
6. การบริหารหลักสูตรและการบริหารวิชาการ

กมล สุกประเสริฐ (2517: 32) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่า ควรประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ "วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน และงานประเมินผล"

เสริมศรี ไชยศรี (2528: 5) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 3 อย่าง คือ "ความมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ต้องการให้เด็กได้รับรวมทั้งวิธีการจัด และการประเมินผล" สุมิตร คุณานุกร (2518: 9) กล่าวว่า "องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล"

### การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นการตัดสินใจว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่ดี เหมาะสมและควรนำไปใช้หรือไม่ ความสำคัญของการใช้หลักสูตรนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับ สنجัด อุทรานันท์ (2527: 160-161) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นที่ยอมรับกันว่า ขั้นตอนการใช้หลักสูตรนั้น เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง



นักพัฒนาหลักสูตรทุกคนต่างก็ยอมรับความสำคัญของขั้นตอนของการใช้หลักสูตรว่ามีความสำคัญยิ่งกว่าขั้นตอนอื่นใดทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากว่า ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะได้สร้างไว้ดีเพียงใดก็ตามยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าหลักสูตรประสบผลสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากการนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ดีเพียงพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะบังเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

หลักสูตรเปรียบเสมือนเป็นจุดหมายปลายทางหรือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นแบบแผนของการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะบอกให้ผู้ใช้ทราบถึงวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล การที่จะตัดสินใจว่าหลักสูตรจะดีหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ บุคคลแรกที่ทำหน้าที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ก็คือ ผู้บริหาร และบุคคลสำคัญยิ่งที่จะนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จก็คือ ครู เพราะครูจะเป็นผู้นำไปใช้ในการสอน ถ้าครูเข้าใจหลักสูตรอย่างถ่องแท้ และนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จนผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามจุดหมายของการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารและครู จึงมีความสำคัญยิ่งในการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งสมิทร คุณานุกร (2518: 167-168) ได้กล่าวว่

อาจารย์ใหญ่และครูมีบทบาทอย่างไรต่อหลักสูตร หากจะเปรียบุดอกเตอร์ทั้งหลายที่ร่างหลักสูตรเป็นราชสีห์ อาจารย์ใหญ่และครูนำเอาหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผล ก็เปรียบเสมือนหนูราชสีห์ของฟิงหนุเพื่อเอาชีวิตรอดมันใด นักวิชาการที่ร่างหลักสูตรก็ต้องพึ่งครูใหญ่และครูน้อย เพื่อให้ผลงานของตนบรรลุผลสำเร็จนั้น ครูใหญ่และครูน้อยเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการที่จะให้หลักสูตรบังเกิดผลตามที่มุ่งหมายไว้

ขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้มีความสำคัญยิ่ง ถ้าผู้ใช้หลักสูตรซึ่งหมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียน นักวางแผนการศึกษา และครู ได้นำหลักในการวางแผนมาใช้ในการวางแผนการศึกษา จะทำให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จตามจุดหมาย เพราะการวางแผนการศึกษา จะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระบบ มีการเตรียมบุคลากร เอกสารหลักสูตร การเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ดี มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน ฯลฯ ดังนั้นในการนำหลักสูตรไปใช้จึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ที่นักการศึกษาเสนอไว้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้คุ้มค่ากับการสร้างและการลงทุนในการพัฒนาหลักสูตร แนวคิดต่าง ๆ มีดังนี้ คือ

สมิทร คุณานุกร (2518: 131-132) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วย กิจกรรม 3 อย่าง คือ



1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ การตีความและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร โดยจะออกมาในรูปของเอกสารหลักสูตร คือ โครงการสอนและประมวลการสอน
2. การจัดทำสภาพปัจจัยต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย เช่น ห้องเรียน หอสมุด วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดการเรียน และการจัดครูสอน
3. การสอน ผู้มีบทบาทสำคัญคือ ครู หลักสูตรจะไม่สัมฤทธิ์ผลเลย ถ้าการสอนของครู ลมเหลว ครูจะต้องสนใจสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเลือกวิธีสอนให้เหมาะสม

สังค อุทรานันท์ (2527: 161-273) ได้กล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ซึ่งจะต้อนนำไปปฏิบัติ และมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมี 2 ระดับ คือ ส่วนกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานพัฒนาหลักสูตร และส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานระดับผู้ใช้หลักสูตร

2. งานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร มี 3 ลักษณะ คือ

- 2.1 งานบริหารและบริการหลักสูตร ซึ่งได้แก่ งานเตรียมบุคลากร การจัดครูสอนตามหลักสูตร การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร และการบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน ได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร เช่น การบริการห้องสอนเฉพาะบริการเกี่ยวกับหอสมุด สื่อการเรียนการสอน บริการเกี่ยวกับเครื่องมือในการวัดและประเมินผล และการบริการแนะแนว ฯลฯ

- 2.2 งานดำเนินการเรียนและการสอนตามหลักสูตร ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- 2.3 งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่ การนิเทศและติดตามผล การใช้หลักสูตร การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3. แนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งจากรายงานการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชีย (APEID, 1977) ได้แบ่งลักษณะของการนำหลักสูตรไปใช้ 4 ลักษณะ คือ 1. หน่วยงานส่วนกลาง มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่ 2. โรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทอย่างเต็มที่ 3. หน่วยงานส่วนกลางมีบทบาทส่วนใหญ่โดยได้รับความช่วยเหลือจากส่วนท้องถิ่น และ 4. หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทส่วนใหญ่โดยได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง



#### 4. บทบาทของบุคลากรในการใช้หลักสูตร

4.1 นักวิชาการ ได้แก่ คณาจารย์หรือนักวิชาการที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรมีบทบาทในการส่งเสริมการใช้หลักสูตร ดังนี้ คือ ช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการดำเนินการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ทำการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และให้การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินการใช้หลักสูตรโดยการให้บริการวัสดุหลักสูตรและให้กำลังใจแก่นำหลักสูตรไปใช้

4.2 ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีบทบาทส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตรดังนี้ คือ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจน ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น จัดการอบรม หรือจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ

4.3 หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสาขาวิชา ควรดำเนินการส่งเสริมการใช้หลักสูตรดังนี้ คือ ศึกษารายละเอียดทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจน ช่วยวางแผนและจัดทำแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่ตนรับผิดชอบ ให้บริการจัดวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนนิเทศติดตามผล และประสานงานการใช้หลักสูตรกับหมวดวิชาอื่นหรือสาขาวิชาอื่น

4.4 ครูผู้สอน ครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงมีส่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้ดังนี้ คือ ศึกษาหลักสูตรเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองใช้อย่างชัดเจน ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่ และพยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสม หรือวิธีการที่ประสิทธิภาพสำหรับการใช้หลักสูตร

4.5 บุคลากรอื่น ๆ บุคลากรอื่น ๆ ภายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ บรรณารักษ์ นักเทคโนโลยีทางการศึกษา นักวัดผล นักแนะแนว ฯลฯ ต่างก็มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรโดยการกระทำสิ่งต่อไปนี้ คือ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มที่ และให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างเต็มที่

การนำหลักสูตรไปใช้ให้โดยลดีนั้น ถ้าผู้เกี่ยวข้องได้นำแนวปฏิบัติของนักพัฒนาหลักสูตรไปใช้แล้ว คาดว่าการใช้หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งส่งผลดีไปยังผู้เรียนให้บรรลุไปตาม



เป้าหมายของหลักสูตร และควรนำแนวคิดของนักการศึกษาอื่น ๆ ไปพิจารณาประกอบ จะทำให้  
หลักสูตรใดแนวทางในการปฏิบัติอันจะทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น ดังเช่น

ถนอม มากะจันทร์ (2514: 24-25) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดย  
เสนอแนวการศึกษาสำหรับแต่ละวิชา ควรประมวลข้อตกลงเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ คือ

1. จุดประสงค์สำคัญของวิชาส่วนนั้นว่าจะมุ่งให้เกิดผลงานสำคัญมากน้อยเพียงใด
2. การกำหนดขีดความสามารถหรือระดับความยากง่ายของวิชาไว้อย่างชัดเจน
3. การแบ่งรายการวิชาเป็นส่วนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ คือ ต้องทำกำหนดเวลา  
ไว้สำหรับปฏิบัติโดยสะดวก
4. คำเสนอหรือความคาดคะเนเกี่ยวกับกลวิธีสอน หรือเทคนิคทางการศึกษา หรือศิลปะ  
ของครูที่จะนำมาใช้ให้เหมาะกับปัญหาแต่ละส่วนแต่ละตอนอย่างรอบคอบ
5. กำหนดแหล่งความรู้หรือแหล่งวิชาที่จะนำมาใช้เพื่อการศึกษาในระดับนี้โดยเฉพาะ  
เช่น บอกว่าใช้แบบเรียนอะไรและมีโครงการศึกษาค้นคว้าประกอบอย่างไร
6. การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ช่วยในการเรียน
7. การจัดลำดับขั้นของความรู้อำคัญของงานภาคปฏิบัติของครูตั้งแต่ต้นจนจบ
8. แนวปฏิบัติ หรือกิจกรรมพิเศษที่จะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสนำทฤษฎี ความรู้  
หรือประสบการณ์ ไปใช้ในเหตุการณ์อื่น ๆ ได้
9. คำนึงถึงระเบียบข้อบังคับ และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียน  
เร่งรัดการศึกษาเล่าเรียนวิชาส่วนนี้ได้อย่างรวดเร็ว

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523: 184-185) ได้กล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องของ 3 กลุ่ม ที่จะทำให้  
หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ คือ ครูใหญ่ ครูประจำชั้น และชุมชนหรือผู้ปกครอง นอกจากนี้  
นั้นยังระบุว่า ครูใหญ่เป็นผู้มีบทบาทมากเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการ  
ใช้หลักสูตร ดังต่อไปนี้ คือ จะต้องมีการเตรียมวางแผนงานเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ การเตรียมจัดการ  
อบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ การจัดครูเข้าสอน การจัดตารางสอน การจัดบริการวัสดุประกอบหลัก  
สูตรและสื่อการเรียน การประชาสัมพันธ์ การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครองและคณะกรรมการการศึกษา  
ของโรงเรียนชุมชน เกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง การจัดประสบการณ์ การเรียน การ  
จัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และการเลือกสรรการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัด  
โครงการประเมินผล การใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ยึดแนวการใช้หลักสูตรของ สมิตร์ คุณานุกร ไปเป็นหัวข้อในการสร้างแบบ  
สอบถามศึกษาการใช้หลักสูตรของ ถนอม มากะจันทร์ สังข์ อุทรานันท์ และวิชัย วงษ์ใหญ่ เพื่อนำ  
ไปใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยในเรื่องนี้



## ความหมายและความสำคัญของการสื่อสารและการโฆษณา

1. ความหมายของการสื่อสาร (communication) นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากความคิดเห็นของนักนิเทศศาสตร์และนักการศึกษาจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆ บางท่านให้ความหมายในแนวแคบ บางท่านให้ความหมายในแนวกว้าง เพื่อให้เข้าใจคำว่าสื่อสารให้ดียิ่งขึ้นจึงศึกษาจากความเห็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ

เสถียร เขยประทัม (2526: 28) ว่า "การสื่อสาร (communication) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน (communis) ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า (common) หรือภาษาไทย ว่า ความเหมือนกันหรือการรวมกัน เพราะฉะนั้นเมื่อใดที่เราทำการสื่อสาร เราก็กำลังพยายามสร้างความร่วมมือกันหรือเหมือนกันกับคนอื่น"

อรุณีประภา หอมเศรษฐี (2520: 2) ว่า "การสื่อสาร คือ การสื่อความหมายหรือการส่งสารให้ผู้อื่นเข้าใจนั่นเอง"

ชนวนี บุญลือ (2522: 78) ว่า การสื่อสาร คือ "การมีส่วนร่วมข่าวสารร่วมกันระหว่างผู้ส่ง และผู้รับสาร การสื่อสารมีความสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์เราถือว่าการสื่อสารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เมื่อมีการศึกษาอย่างจริงจังว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เมื่อมีการสื่อสารหรือเมื่อเราชมการแสดงออกของผู้ให้ความบันเทิงแก่เรา"

ประมะ สตะเวทิน (2526: 14) สรุปว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้สื่อสาร (source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร (recieve) โดยผ่านสื่อ (channal)

กริช สืบสนธิ์ (2526: 2) โดยยกคำนิยามที่น่าสนใจมาเป็นตัวอย่าง ดังนี้ คือ

1. การสื่อสาร คือ กระบวนการในการรับข่าวสารร่วมกันอย่างหยุดนิ่งและมีชีวิตจิตใจ
2. การสื่อสาร คือ กระบวนการในการถ่ายทอดข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ทักษะ ประสบการณ์ ฯลฯ ด้วยการใช้สัญลักษณ์ อันได้แก่ คำพูด รูปภาพ ทัศนังสี ตัวเลข แผนภูมิ อาทิปฏิริยาทาง ฯลฯ





3. การสื่อสาร คือ กระบวนการในการถ่ายทอดอันไม่หยุดนิ่ง มีกฎรับรู้อันเป็นผลจากทัศนคติ ทักษะ ความรู้และความสนใจ ของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ภายใต้สภาพแวดล้อมเฉพาะโอกาสและสภาพแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไป

สวนิต ยมาภัย (2526: 6) ว่า การสื่อสาร หมายถึง "การติดต่อกันระหว่างมนุษย์ เพื่อทำให้รับรู้เรื่องราว อันมีความหมายร่วมกัน และเกิดการตอบสนองต่อกัน" และ ดิรนนท์ อันวชิศิริวงศ์ (2528: 1) ว่า การสื่อสาร หมายถึง "พฤติกรรมและประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมาย"

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารของนักนิเทศศาสตร์และนักการศึกษา กังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดหรือสื่อความหมายจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสาร เพื่อให้รับรู้ความหมายร่วมกัน และมีการสนองตอบต่อกัน

2. ความหมายของการโฆษณา (advertising) นั้น ผู้วิจัยคาดว่าทุกคนเข้าใจและได้ยินคำว่าโฆษณาจนชินหู เนื่องจากได้ยินจากวิทยุและโทรทัศน์ ฯลฯ ซึ่งมีรายการโฆษณาเข้ามาคั่นรายการแต่เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความคิดเห็นของนักนิเทศศาสตร์ ซึ่งให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ

จุฑา เทียนไทย (2523: 3) โฆษณา หมายถึง "การกระทำการไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ในการทำ"

จิรวรรณ สุรัสวดี และภาวดี จิตธรรมา (2526: 1) กล่าวว่า

การโฆษณา (advertising) คือ การเผยแพร่ ชักจูงหรือจูงใจในเรื่องความจริงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการผลิตควยวิธีการที่ไม่เป็นการส่วนตัว (non personal) โดยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยในการจำหน่ายสินค้าและการบริการให้ยาวนานจากมือผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและถึงมือผู้บริโภคโดยเร็วที่สุด เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การโฆษณาก็คือ การขายนั่นเอง และในการขายการโฆษณาก็คือการชักชวน หวานลุ่ม ชีแจงแก่ผู้ฟังหรือผู้เห็นโฆษณา แต่การตัดสินใจซื้อเป็นความเชื่อของผู้ซื้อหรือผู้บริโภคที่จะต้องกระทำด้วยตนเอง

ประสาน ปุระเศรณี (2527: 7) ให้ความหมายว่า

การโฆษณา คือ การติดต่อสื่อสาร หรือการให้ข่าวสารตลอดจนข้อมูล โดยการผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ จากผู้ผลิตสินค้านั้น ไปยังกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อจะก่อให้เกิดพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ก่อให้เกิดการรู้จักในสินค้าที่โฆษณา ก่อให้เกิดความประทับใจ และอยากลองสินค้านั้น หรือเพื่อให้ใครรับรู้เกี่ยวกับสินค้านั้น



และ เสรี วังมณฑล (2529: 6) กล่าวว่า

โฆษณา คือ กิจกรรมสื่อสารมวลชนที่เกิดขึ้นเพื่อจูงใจให้ผู้บริโภค มีพฤติกรรมที่อุ่นเอื้ออำนวย ทอความเจริญของธุรกิจ การขายสินค้าหรือบริการ โดยอาศัยจากเหตุผลซึ่งมีทั้ง กลยุทธ์จริง และเหตุผลสมมุติ ผ่านทางสื่อโฆษณา ที่ต้องรักษาเวลาและเนื้อที่ มีการระบุ บอกผู้โฆษณาอย่างชัดเจน

ความสำคัญของการสื่อสารและการโฆษณา การสื่อสารและการโฆษณาเป็นสิ่งที่ จำเป็นสำหรับสังคมไทยในปัจจุบัน เพราะการสื่อสารจะต้อนนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ ต้นนอนจนนอนหลับ ส่วนการโฆษณานั้นจำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือค้าขายที่ธุรกิจทุกประเภท นำมาใช้ในการชักชวนให้คนมาซื้อสินค้า หรือใช้ในการบริการของตน จะเห็นได้ว่า ทั้งการสื่อสารและ การโฆษณา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของนักนิเทศศาสตร์และผู้มีความรู้ เกี่ยวกับการโฆษณา ซึ่งให้ความสำคัญของการสื่อสารและการโฆษณาไว้สรุปได้ดังนี้ คือ

3. ความสำคัญของการสื่อสาร คือ เป็นเครื่องมือช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร เปลี่ยน ความรู้ สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างมนุษย์ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ผู้ให้ความคิดเห็นดังกล่าวได้แก่

บำรุง สุขพรรณ (2526: 5) กล่าวถึง ความสำคัญของการสื่อสารว่า การติดต่อ สื่อสารที่มีอยู่ในสังคมนั้นนับว่าเป็นวิธีการที่จะสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างมนุษย์ให้เข้าใจ ได้ยิ่งขึ้น มนุษย์จะอยู่โดยลำพังไม่ได้ ต้องอาศัยกันและกัน นับตั้งแต่อาศัยปัจจัยสี่ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยและอาหาร เป็นต้น

เสถียร เขยประทับ (2526: 27-28) กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารว่า

การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์ สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจ จูงใจ หรือมีอิทธิพลต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การที่จะบรรลุถึง เหล่านี้ได้ก็ต่อจากการสื่อสาร

กรีซ สัมพันธ์ (2526: 1) กล่าวถึงความสำคัญของการโฆษณาว่า

การสื่อสารเป็นสิ่งที่มีมนุษย์รู้จักและคุ้นเคยมาตั้งแต่เกิด การสื่อสารเป็นเครื่องมือช่วยมนุษย์ ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจ ที่ถูกต้องตรงกัน ช่วยขยายขอบเขตประกอบการตัดสินใจ และช่วยให้เกิดการเรียนรู้อบรมกับ



การสืบหอคมรคททางสังคม การสื่อสาร เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุก ๆ คน และเป็นกิจกรรมที่มนุษย์จะต้องเผชิญอยู่ทุกวัน

แนวคิดของเสถียร เขยประทัม และกริช สืบสนธิ์ สอดคล้องกันที่ว่า การสื่อสาร เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตมนุษย์ใช้ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้วิจัยสนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าว

และทวคิ บุญดือ (2528: คำนำ) กล่าวถึง ความสำคัญของการสื่อสารว่า

ปัจจุบันนี้การสื่อสารใค้ก้าวเข้ามามืบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในลันเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และศิลปวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมของประชาชนกลุ่มเป้าหมายตลอดจนถ่ายทอดเทคนิคและวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จากการใค้เห็น ไค้ ยิน ไภง จากการสื่อสารทาง ๆ

4. ความสำคัญของการโฆษณา คือ เป็นเครื่องมือที่ใค้ประโยชน์ในการขาย ผู้โฆษณา จะพยายามชักชวนใค้ลูกค้าหรือผู้ใค้บริการมาซื้อสินค้า หรือใค้บริการของตน ความสำคัญของการ โฆษณามีมาก ดังเช่น ความเห็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ

อคุลย์ จาตุรงคกุล (2518: 1) กล่าวถึงความสำคัญของการโฆษณาว่า

การโฆษณาเป็นใค้รู้จักกันทั่วไปทุก ๆ ประเทศใค้โลก ทุก ๆ สถานที่มีใค้การอุตสาหกรรม และมีการจัดจำหน่ายใค้สู่ตลาดซึ่งทางไกลจากแหล่งผลิตนั้น ทุก ๆ ปีแต่ละอุตสาหกรรมของ จายเงินจำนวนมากมูยเพื่อสร้างสรรและสงข่าวสารทางการโฆษณาใค้สู่ผู้บริโภค สงคการ ธุรกิจต่าง ๆ และสุมที่มีอาชีพและหน้าที่ใค้ในการจัดซื้อสิ่งของต่าง ๆ โดยทางหนึ่งใค้พิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ ไปรษณียบัตร ปายโฆษณาและไปสเตอร์ตลอดจนของทางอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับใค้การสื่อสาร

จิรวรรณ สุรัสวดี และภาวคิ จิตธรรมา (2526: 1) กล่าวถึงความสำคัญของการโฆษณาว่า

การโฆษณาเป็นใค้การสื่อสารที่จักขึ้นตามหลักศึลป์และวิทยาศาสตร์ทำให้ใค้ยึนกับบุหรือเห็น ุวยตาหรือหึ่งสงออย่างใค้ใค้บุคคลใค้บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มชนใค้กลุ่มชนหนึ่งสนใจและซื้อสินค้า ซึ่งใค้เป็นทางที่ใค้เพิ่มปริมาณการขายอันเป็นผลประโยชน์แก่ธุรกิจใค้โดยตรง



ความสำคัญของการสอนการสื่อสารและการโฆษณา และความสัมพันธ์ระหว่างการสอนการสื่อสารและการโฆษณาับการสอนวิชาต่าง ๆ ในสาขานิเทศศาสตร์

เนื่องจากการสื่อสารและการโฆษณามีความสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำของมนุษย์ การสื่อสารและการโฆษณาจึงมีอิทธิพลมาก จนปัจจุบันสถาบันทางการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ได้ให้ความสำคัญ และเปิดสอนทั้งในระดับปริญญาและระดับปริญญา

จากเหตุผลนี้ จึงเห็นสมควรจะไต่ถลาถึงความสำคัญของการสื่อสารและการโฆษณา และความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารและการโฆษณากับวิชาต่าง ๆ ในสาขานิเทศศาสตร์ เนื่องจากการสื่อสารและการโฆษณาเป็นวิชาหนึ่งในสาขานิเทศศาสตร์ควบกัน จากการศึกษาอัน ผู้วิจัย ได้แนวความคิดจากนักนิเทศศาสตร์จากสถาบันที่ผลิตนิสิตสาขานิเทศศาสตร์ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ และของเอกชน ดังนี้ คือ

1. ความสำคัญของการสอน การสื่อสารและการโฆษณา มีผู้ให้ความสนใจไว้ดังนี้

คือ

สวนิต ขมาภัย (2526: คำนำ) กล่าววว่า

แนวทางการศึกษาของประเทศไทยจะไต่ถลาถึงความสำคัญของการสื่อสารมาไม่สู่นานนักก็ตาม แต่บัดนี้ก็ปรากฏชัดแล้วว่า ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษา จนถึงอุดมศึกษาได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารอย่างเด่นชัด การเรียนวิชาภาษาไทยในระดับประถมและมัธยมศึกษาใหม่ไปในการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารมากยิ่งขึ้น จุดที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖ วิชาที่ชื่อโดยตรงว่า หลักภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับในระดับอุดมศึกษานั้น สถาบันอุดมศึกษาเกือบทุกแห่งก็ได้เปิดทำการสอนวิชาการด้านการสื่อสารในระดับคณะวิชาหรือภาควิชาหรือมีคณะนั้นก็เป็นรายวิชาสังกัดอยู่ในภาควิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

มัญญ แสงหิรัญ, สุรพล เทวอักษร และมัญญูทิ จุลนาพันธ์ (2522: อารัมภกถา 2-3)

กล่าววว่า

การศึกษาวិชาการด้านการโฆษณาในต่างประเทศได้ก้าวไปไกลถึงระดับปริญญาเอกแล้วก็ตาม แต่สำหรับประเทศไทยยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นในระดับปริญญาตรี และมีสถานศึกษาเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่เปิดการสอนและผลิตบัณฑิตทางการโฆษณาโดยตรง คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้ง ๆ ที่ความสำคัญของวิชาชีพนี้ได้เพิ่มขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ นาที่สถาบันนอุดมศึกษาอื่น ๆ ไม่วาจะเป็นของรัฐหรือของเอกชน



ควรใ้คนมาปฏิบัติบุคลากรทางคำนี้ปอนความตองการของตลาดจกมีสวนผลักดันให้วิทยาการ  
แขนงนี้เจริญก้าวหน้ากวาที่เป็นเชนปัจจุบัน

จากแนวความคิดดังกล่าวมานี้ ทำให้เห็นวาควจะมีกรขยายการศึกษาคานการ  
สื่อสารและการโฆษณา เพราะเป็นที่ตองการของหน่วยงานและเอกชนที่ตองการบุคลากรที่มีความ  
เชี่ยวชาญในคานนี้โดยเฉพาะ แตะการสอนนั้น ควรเน้นใ้มีความรู้ทางภาคทฤษฎีอย่างแมนยำและ  
เชี่ยวชาญในภาคปฏิบัติ เมื่อจบการศึกษาสามารถออกไปปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถใ้ผลคิ  
เป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการสอน การสื่อสารและการโฆษณากับการสอนวิชาต่าง ๆ  
ในสาขานิเทศศาสตร์

การสื่อสารและการโฆษณา เป็นภาควิชาในสาขานิเทศศาสตร์ การสอนในสาขา  
นิเทศศาสตร์ของสถาบันต่าง ๆ นั้นเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน ใ้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์  
ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ฯลฯ และการสื่อสารมวลชน ฯลฯ ดังนั้นในการสอนการสื่อสารและ  
การโฆษณาจึงสัมพันธ์กับการสอนเรื่องสื่อมวลชนและสื่อสารมวลชน

เพื่อให้เข้าใจความหมายของนิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน และความสัมพันธ์  
ระหว่างนิเทศศาสตร์ การสื่อสาร การโฆษณา สื่อมวลชน และสื่อสารมวลชน ผู้วิจัยจึงศึกษาจาก  
ความเห็นของนักนิเทศศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ คือ

ปรมะ สตะเวทิน (2526: 4-5) กล่าวถึงศาสตร์คานการสื่อสารหรือการนิเทศ-  
ศาสตร์วว่า

ศาสตร์คานการสื่อสารหรือนิเทศศาสตร์ใ้รับการศึกษาค้นคว้าจากนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ  
ทั้งนี้เพราะทุกสาขาที่เกี่ยวข้องกับสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร  
ควย ความยากในการสรุปสาขาวิชา เช่น สาขาวิชาการสื่อสารของมนุษย์หรือนิเทศศาสตร์  
จึงอยุตรงที่วาสาชาวิชานี้ไม่มีจุดที่แน่นอนเป็นของตนเองหากแต่มีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร  
สาขาวิชาการสื่อสารของมนุษย์หรือนิเทศศาสตร์จึงมีลักษณะเป็นสาขาวิชารวม (inter-  
discipline) ทฤษฎีและวิธีการศึกษาคานนิเทศศาสตร์ก็อาศัยลักษณะรวม  
(interdisciplinary approach) เนื่องจากลักษณะรวมวิชาดังกล่าวขอบเขตการศึกษา  
และวิชาการคานนิเทศศาสตร์หรือการสื่อสารจึงกว้างขวาง ในทำนองเดียวกัน วิชาชีพคาน  
นิเทศศาสตร์ก็ครอบคลุมอาชีพต่าง ๆ หลายอาชีพ เช่น อาชีพคานสื่อมวลชน (วิทยุ, โทรทัศน์,  
หนังสือพิมพ์, ภาพยนตร์ ฯลฯ) อาชีพคานการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ อาชีพคานการ  
แสดง อาชีพคานการพูด อาชีพคานการเผยแพร่ข่าวสาร เป็นต้น ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อน



มากเพียงใด และประกอบด้วยคนจำนวนมากเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เท่านั้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคมที่นำมาซึ่งความสับสน ความไม่เข้าใจและความไม่แน่นอนของสมาชิกของสังคมจะตองอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อลดปัญหาดังกล่าว

จากแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน ซึ่งให้เห็นว่า วิชานิเทศศาสตร์ นั้น ครอบคลุม ทั้งทางการสื่อสาร การโฆษณา และการสื่อสารมวลชน ฯลฯ ดังนั้นในการสอนจึงต้องสอนให้สัมพันธ์กัน

ชวรัตน์ เชิดชัย (2527: 26) กล่าวถึงการสื่อสารมวลชน ว่า

การสื่อสารมวลชน (mass communication) ตามความหมายอย่างแคบหมายถึง การสื่อสารระดับหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติสำคัญสองประการคือ ประการแรกเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีขอบเขตพื้นที่กว้างขวาง ประการที่สอง ปกติกระบวนการสื่อสารมวลชนจะมีอุปกรณ์เครื่องยนต์กลไกอันอยู่ระหว่างแหล่งข่าวสารกับผู้รับข่าวสาร ตามความหมายอย่างกว้างสื่อสารมวลชนประกอบด้วยกระบวนการสื่อสารทั้งหมดที่สามารถนำความคิด ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความเห็น ไปถึงคนจำนวนมาก โดยอาจจะใช้สื่อมวลชน (mass media) ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น เป็นอุปกรณ์นำข่าวสาร หรืออาจจะไม่ต้องใช้สื่อมวลชน ดังกล่าว เป็นอุปกรณ์ช่วยเลยก็ได้ เช่น พัฒนาการจากสวนกลางนำนโยบายคานการพัฒนารัฐมนตรี จากสวนกลางไปเผยแพร่แนะนำแก่ชาวชนบททางจังหวัดทั่วประเทศ การเผยแพร่ข่าวสารของพัฒนาการอาจจะใช้โทรศัพท์ ส่งข่าวสารทางไปรษณีย์ หรือโดยวิธีการออกติดต่อแนะนำเป็นการส่วนตัวก็ได้ จะเห็นว่าโดยวิธีนี้ พัฒนาการใดในกระบวนการสื่อสารมวลชนกับชาวชนบทนั้นแล่น ๆ คนใดอย่างหนึ่งถึงควยวิธีการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) เท่านั้น เป็นต้น

การสอนวิชาต่าง ๆ ในคณะนิเทศศาสตร์ของทุกสถาบันไม่ว่าจะตั้งชื่อสาขาวิชา หรือวิชาแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม เนื้อหาวิชาที่จัดให้สอนมักจะหนีไม่พ้นการสอนการสื่อสาร การโฆษณาและสื่อสารมวลชน ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าสถาบันใดจะเน้นหนักไปในทางไหนมากกว่ากัน แต่อย่างไรก็ตามในการสอนการสื่อสารและการโฆษณาของกรมการฝึกหัดครู เนื้อหาวิชาที่จัดให้เรียนนั้น ให้นำความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนและการสื่อสารมวลชนมาสอนควบคู่กัน

ความคิดเห็นของนักนิเทศศาสตร์ที่ทำให้มองเห็นว่าการสอนการสื่อสาร การโฆษณา และการสอนการสื่อสารมวลชนนี้มีความสัมพันธ์กัน ดังเช่น



พรรค จุนเจือศฤงฆ์ (2522: 17) ซึ่งเป็นผู้จัดการงานโฆษณา นิตยสาร  
Business Review ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของโฆษณาว่า

โฆษณาเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้นทุกวัน ทุกคนสามารถจะสัมผัสได้  
ได้จากโทรทัศน์ วิทยุ น.ส.พ. โปสเตอร์ โรงภาพยนตร์ ฯลฯ อยู่เสมอ ผู้ที่เกี่ยวข้องใน  
วงการโฆษณาก็เพิ่มมากขึ้น โฆษณาใน น.ส.พ. ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้อ่าน น.ส.พ. จะคงเห็น  
ควบคู่กับเนื้อหาของ น.ส.พ.

จากแนวคิดของ พรรค จุนเจือศฤงฆ์ จะเห็นได้ว่า การโฆษณามีความสัมพันธ์กับ  
สื่อมวลชน และการสื่อสารมวลชน ดังนั้นในการสอนการโฆษณาจึงมีความสัมพันธ์กับการสอนการ  
สื่อสารมวลชน และวิชาที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยก็คือ การสื่อสาร

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปว่าการสอนการสื่อสารและการโฆษณา ตามหลักสูตร  
วิทยาลัยครู พุทธศักราช 2528 จะต้องสอนสัมพันธ์กับศาสตร์สาขานิติศาสตร์ ได้แก่ การสื่อสาร  
มวลชน และสื่อมวลชน ฯลฯ เพื่อให้การใช้หลักสูตรดำเนินไปด้วยดี ช่วยลดปัญหาและรื้อแนวทางใน  
การแก้ไขข้อบกพร่องในการใช้หลักสูตร จึงเห็นว่าทางวิทยาลัยครูที่ดำเนินการสอนหลักสูตรการสื่อ-  
สารและการโฆษณาสมควรจัดส่งคณาจารย์ที่จะสอนไปศึกษาต่อ หรือศึกษากิจการจากสถาบันต่าง ๆ  
ที่เปิดสอนสาขานิติศาสตร์โดยพิจารณาจากหลักสูตรของวิทยาลัย และหลักสูตรของสถาบันทั้งของ  
รัฐและเอกชนที่ดำเนินการสอนทางสาขานิติศาสตร์

#### กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะเป็นการ  
นำหลักสูตรไปสู่เรียน อันเป็นหนทางนำหลักสูตรไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้เข้าใจความหมาย  
เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ตรงกัน จึงได้ศึกษาความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ให้ความหมายของ  
คำว่า การเรียนและการสอน ดังนี้ คือ

สมิทร คุณบุตร (2518: 135) กล่าวว่า "การสอน คือ การที่บุคคลหนึ่งนำเอา  
ความรู้สึนึกคิดและชีวิตของตนเองมาเผยแผ่ให้บุคคลอื่นหนึ่งทราบ เพื่อให้ผู้เรียนได้พิจารณาและ  
เลือกสรรเอาคุณสมบัติ ที่ตนคิด และค่านิยมที่จับใจมายึดถือเป็นของตนเองและปฏิบัติตาม และ  
การสอน คือ การนำทางวิญญาณ "



เสรมีศรี ไชยสร (2528: 12) กล่าวว่า "การสอนเป็นกระบวนการหรือการปฏิบัติ การสอนเป็นการสร้างสถานการณ์แวดล้อมเร้าผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้"

จากการศึกษาความเห็นต่าง ๆ และจากความคิดของผู้วิจัยจึงสรุปว่า การเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ การสอน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดสถานการณ์หรือสภาพต่อการเรียนรู้กับผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การจัดการเรียนการสอนจะเกิดประสิทธิภาพนั้น ต้องใช้เทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสม กับวัยความสนใจของผู้เรียน และเนื้อหาวิชา ดังนั้น ครูหรือผู้สอนจึงต้องพิจารณาเลือกวิธีสอนหลาย ๆ แบบ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสอน นอกจากนั้น ยังต้องเลือกให้เหมาะสมกับกาลเวลาและความเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย

สมิทร คุณานุกร (2518: 137-145) เสนอวิธีการสอนไว้ 8 วิธี เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนการสอนตามปกติในชั้นเรียน ดังนี้ คือ "การบรรยาย การอภิปราย และซักถาม การฝึกปฏิบัติ การสอนโดยใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์ การแก้ปัญหาและการค้นพบด้วยตนเอง วิธีการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และการสอนโดยใช้บทบาทและสถานการณ์จำลอง"

สำลี ทองทิว (2524: 06,10-11) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้นมีวิธีการสอนที่ใช้กันโดยทั่วไปมี 6 วิธี สรุปคือ การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสาธิต การสอนด้วยภาคปฏิบัติ การสอนแบบทดลอง การสอนภาคสนาม และการสอนแบบโปรแกรม

สรุปแนวคิด วิธีการสอนต่าง ๆ นั้นมีประโยชน์ และใช้ได้ผลดีทุกวิธี แต่จะให้ เป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียนแล้ว ผู้สอนจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาวิชา และ เวลาที่สอนวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการสื่อสาร และการโฆษณา

1. วิธีสอนแบบฝึกปฏิบัติ
2. วิธีสอนแบบสาธิต
3. วิธีสอนแบบคนควา
4. วิธีสอนโดยใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์
5. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ



6. วิธีสอนแบบทัศนศึกษา
7. วิธีสอนแบบนิทรรศการ
8. วิธีสอนแบบอภิปรายและซักถาม
9. วิธีสอนแบบบรรยาย โดยการเชิญวิทยากร

### สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนในการใช้หลักสูตรใหม่ประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลไปถึงตัวหลักสูตรว่าดีเหมาะสมเพียงใด

คำว่าสื่อการเรียนการสอนนั้น บางคนเรียกว่า สื่อการเรียน บางคนเรียกว่า สื่อการสอน เพื่อให้เข้าใจตรงกันจึงขอเรียกว่า สื่อการเรียนการสอน ควบคู่กันไป เพราะเป็นสื่อที่ใช้ในการเรียนของผู้เรียน และเป็นสื่อที่ผู้สอนใช้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี คำว่า สื่อการเรียนการสอนนี้มีความหมายดังนี้ คือ

ในเรื่อง กุฎ (2521: 98-99) กล่าวว่า สื่อการสอนมีขอบเขตครอบคลุมถึงสิ่งต่อไปนี้

คือ

1. บุคคลนอกจากครู บรรณาธิการและคนอื่น ๆ ที่โรงเรียนอยู่แล้วยังหมายถึงใครก็ได้ที่ไม่ได้ผลัดมาสำหรับโรงเรียน บุคคลเหล่านี้สามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ได้ เช่น ในรูปของวิทยากร เป็นต้น
2. วัสดุ หมายถึง อุปกรณ์การสอนที่โรงเรียนมีอยู่ เช่น ของจริง รูปภาพ หุ่นจำลอง หนังสือ ตำรา แผนภูมิ กระดานดำ
3. อุปกรณ์และเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องฉาย เครื่องเสียงชนิดต่าง ๆ รวมทั้งห้องปฏิบัติการทดลอง และห้องปฏิบัติการทางภาษา รวมทั้งเครื่องมือและวัสดุฝึกต่าง ๆ
4. สถานที่ หมายถึง อาคาร โรงฝึกงาน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ชุมชน และแหล่งวิทยากรอื่น ๆ ภายนอกโรงเรียน
5. กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เช่น การสาธิต ทดลอง นานุกรม การแสดงนิทรรศการ การทัศนศึกษา ฯลฯ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 64) กล่าวถึงความหมายของสื่อการเรียน ว่า



สื่อการเรียน คือ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการสอนประกอบ วัสดุ หมายถึง สิ่งสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น ขลุ่ย รูปภาพ แผนที่ต่าง ๆ อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่ยังทนถาวร เช่น กระดานดำ โปสเตอร์ เกอ็ทต่าง ๆ ส่วนวิธีการสอนประกอบ หมายถึง วิธีการใช้วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ และวิธีสอนประกอบก็ยังมีหมายรวมไปถึง ทักษะศึกษา การทดลองต่าง ๆ ด้วย

ไคเฟเฟอร์ (Kieffer 1965: 9-54) ใ้แบ่งอุปกรณ์ไว้ 2 ประเภท คือ

1. วัสดุอุปกรณ์ประเภทที่ไม่ต้องใช้กับเครื่องฉาย (Non-Projected Materials)
  - 1.1 วัสดุอุปกรณ์ประเภทจัดแสดง (Illustration Materials)
  - 1.2 รูปภาพ สมุดคำคมภาพ
  - 1.3 แผนภูมิ และแผนภูมิสถิติ หุ่นจำลอง และหุ่นจำลองที่ถอดประกอบได้
  - 1.4 ลูกโลกและแผนภูมิ
  - 1.5 แผนป้ายสาขิต
  - 1.6 กิจกรรมต่าง ๆ
2. วัสดุอุปกรณ์ประเภทที่ต้องใช้เครื่องฉาย (Projected Materials)
  - 2.1 เครื่องฉายสไลด์
  - 2.2 ฟิล์มสตริป และวัสดุประกอบ
  - 2.3 เครื่องฉายภาพยนตร์
  - 2.4 เครื่องฉายวัสดุทึบแสง
  - 2.5 เครื่องฉายภาพขามุขีระ
  - 2.6 เทป เครื่องเล่นแผ่นเสียง และวัสดุประกอบ

เกอร์แลช และอีลาย (Gerlach and Ely 1971: 282-289) กล่าวว่า สื่อการสอน คือ บุคคล วัสดุ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้แก่นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ครู หนังสือ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จัดเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น โดยแยกออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. ของจริงและตัวบุคคล รวมทั้งสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ เช่น การสาขิต การทดลอง และการศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ
2. สื่อการสอนประเภทภาษาพูด หรือภาษาเขียน หมายถึง คำพูด คำรา วัสดุ คีพิมพ์ คำอธิบายในสไลด์ ฟิล์มสตริป และแผนโปรงแสง ฯลฯ
3. วัสดุกราฟิก เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ โปสเตอร์ การ์ตูน แผนที่ ลูกโลก ภาพวาด วัสดุประเภทนี้ นอกจากจะนำมาใช้โดยตรงแล้ว ยังปรากฏอยู่ในตำราแบบเรียน หนังสืออ้างอิงต่าง ๆ บนแผนภาพโปรงแสง ในฟิล์มสตริป สไลด์ เป็นต้น



4. ภาพนิ่ง เป็นภาพที่ได้จากการถ่ายภาพ ได้แก่ภาพถ่ายทั่ว ๆ ไป อาจใช้โดยลำพัง หรือใช้กับเครื่องฉายภาพที่บ่งแสงขยายให้มีขนาดตามต้องการ นอกจากนี้ยังหมายถึง สไลด์ ขนาด 35 มิลลิเมตร (2/2) ซึ่งเป็นสไลด์ที่ชักกันทั่วไป โดยได้จากการฉายด้วยฟิล์ม ขนาด 35 มิลลิเมตร และฟิล์มสตริปซึ่งฉายด้วยฟิล์มขนาดเดียวกัน

5. ภาพเคลื่อนไหว ได้แก่ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์

6. การบันทึกเสียง ได้แก่ เสียงจากเทปบันทึกเสียง จากแผ่นเสียง จากร่องเสียงของฟิล์มภาพยนตร์ วัสดุประเภทนี้จัดอยู่ในสื่อการสอนประเภทคำพูด และการเขียนควย แต่ของใช้กับอุปกรณ์ประกอบจึงจะโคยีนเสียง

7. สื่อประเภทโปรแกรม เป็นสื่อการสอนที่แสดงขั้นตอนในสิ่งที่จะสอน อาจใช้สื่อประเภทสัญลักษณ์ ทัศนวัสดุ หรือวัสดุตัวรวมกัน เช่น แบบเรียนโปรแกรม และบทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้กับเครื่องช่วยสอน หรือใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนหลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณา ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพที่บ่งแสง เทป กล้องถ่ายรูป กล้องฉายขนาดใหญ่ กล้องโปรเซส ฟิล์มชนิดต่าง ๆ และอุปกรณ์ในการล้างฟิล์ม เครื่องวัดไฟฟ้า วัสดุในการพิมพ์ ตัวอย่างโฆษณา ภาพถ่ายแบบต่าง ๆ เอกสาร และหนังสือประกอบการเรียนการสอนวิชาเอกการสื่อสารและการโฆษณา

การใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง คือ

1. เหมาะสมกับเรื่องที่สอนและทันสมัย
2. ง่ายและสะดวกแก่การใช้
3. สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ ประสบการณ์ และระดับชั้นของผู้เรียน
4. สื่อการเรียนการสอนอยู่ในสภาพที่ดี ใช้ได้ถูกต้องและปลอดภัย
5. การวางแผนในการจูงใจสื่อการเรียนการสอนโดยจูงหน้าและใช้ให้คุ้มค่า
6. ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น
7. สื่อการเรียนมีเพียงพอแก่ผู้เรียน
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม และใช้สื่อการเรียนการสอนซ้ำในเมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย



สิ่งสำคัญที่ผู้เรียนและผู้สอนจะต้องคำนึงถึง คือ การช่วยกันบำรุงรักษาสื่อการเรียนให้คงสภาพเดิมช่วยกันทะนุถนอม และรักษาความสะอาด เพื่อให้ประโยชน์ให้ได้นานและคุ้มค่ากับราคาของสื่อการเรียน

### การประเมินผล

ในการนำหลักสูตรมาใช้ในชั้นกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนจะต้องมีการประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะพอเพียงหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดเด่นและจุดค้อยอย่างไร และเพื่อตัดสินคุณค่าการสอน ในการประเมินผลจะสนใจหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่ง สัมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2520: 186-189) ได้ให้หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยสรุปและเพิ่มเติมจาก ประคอง กรรณสูต และชุมพร ขงกิตติกุล ว่า

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสอน พร้อมทั้งให้คำนิยามของสิ่งที่ต้องการจะวัดภายในขอบข่ายของเป้าหมายทางการศึกษา ในรูปของพฤติกรรมของ ผู้เรียนทั้งสามด้าน คือ พุทธิปัญญา (cognitive) ทักษะ (psychomotor) และความ รู้สึกนึกคิดตลอดจนค่านิยม (affective)
2. เลือกแนวคิดหรือปรัชญาการวัดให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และสิ่งที่มุ่งจะวัด ดังกำหนดไว้ในข้อ 1 แนวคิดดังกล่าว ได้แก่ แนวคิดการวัดองค์รวม และแนวคิดการวัดอิงเกณฑ์ และบ่อยครั้งผู้สอน มักจะเลือกใช้แนวคิดทั้งสองเป็นแนวทางในการประเมินผลการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายเพียงใด
3. เลือกหรือสร้างเครื่องมือหรือแบบสอบถามตามแนวคิด หรือปรัชญาการวัดดังกล่าวในข้อ 2 เพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน และประสิทธิภาพของการสอนด้วย
4. การวัดผลการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนที่จะใช้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกด้านตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น จำเป็นต้องใช้เทคนิคการวัดหลายวิธีประกอบกับไม่มีเทคนิคการวัดใดเพียงเทคนิคเดียวที่สามารถวัดความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบทุกด้าน เพราะเทคนิคการวัดหรือเครื่องมือแต่ละประเภทมีข้อจำกัดในการวัดพฤติกรรมของผู้เรียน
5. การวัดผลการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนเป็นการวัดทางอ้อมและสิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวอย่างของพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ หรือความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนเท่านั้น ฉะนั้นเพื่อความถูกต้องของสิ่งที่มุ่งวัด ผู้สอนจะต้องเลือกใช้เทคนิคหรือเครื่องมือที่เหมาะสมหลายประเภท และควรวัดหลายครั้ง เพื่อจะได้คาดคะเนพฤติกรรม ความรู้ ทักษะหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง
6. ผู้สอนควรตระหนักถึงจุดเด่นและจุดค้อยของเทคนิค หรือเครื่องมือแต่ละประเภท เพื่อจะได้เลือกใช้เครื่องมือหรือเทคนิคเหล่านั้นอย่างถูกต้อง อันจะนำมาซึ่งความถูกต้องและแม่นยำ



ของขอมูลที่วัดได้ ผสมของระมัดระวังพร้อมทั้งหาทางป้องกันและแก้ไขข้อผิดพลาดในการใช้เทคนิคหรือเครื่องมือแต่ละประเภทดังนี้

6.1 ข้อผิดพลาดเนื่องมาจากการสุ่มตัวอย่าง (sampling error) เช่น การสุ่มเนื้อหาวิชาออกมาไม่ครอบคลุมหรือไม่เป็นสัดส่วนกับเนื้อหาวิชาทั้งหมด

6.2 ข้อผิดพลาดเนื่องจากเครื่องมือหรือกระบวนการใช้เครื่องมือหรือแบบสอบถาม เช่น การตอบข้อสอบถามเลือกตอบ ผู้สอบอาจตอบถูกโดยการเดาได้ ซึ่งอาจป้องกันโดยการเพิ่มตัวเลือก และ/หรือปรับปรุงคุณภาพของตัวเลือก เพื่อให้ได้โอกาสที่จะตอบถูกด้วยการเดาต่ำสุด คะแนนจากแบบสอบถามเรียงความ อาจคลาดเคลื่อนจากความไม่เป็นจริง เนื่องจากอิทธิพลของความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ตรวจข้อสอบ ซึ่งก็ควรป้องกันโดยการสร้างแบบจำลองของคำตอบล่วงหน้าก่อนเริ่มลงมือตรวจพร้อมทั้งตรวจที่ละข้อของทุกคน เป็นต้น

6.3 ข้อผิดพลาดเนื่องจากการแปลความหมายคะแนนผู้สอบควรย้อนกลับไปนึกถึงแนวคิดหรือปรัชญา การวัดที่ใช่เป็นหลักในการสร้างเครื่องมือ หรือแบบสอบถามนั้นเพื่อจะชี้ตีความหมายของคะแนนให้เป็นไปตามแนวคิดการวัดดังกล่าว

7. การแปลความหมายขอมูลที่วัดได้ หรือคะแนนตามแนวของการวัด เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและแนวทางในการตัดสินใจอื่น ๆ เช่น การคัดเลือก บุคลากร การปรับปรุงหลักสูตร เป็นต้น ผู้สอนควรระลึกเสมอว่า การประเมินผลเป็นเพียงแนวทางที่นำไปสู่ข้อยุติ แต่การประเมินผลมิได้เป็นข้อยุติในตัวเอง ดังนั้นผู้สอนจึงควรนำผลที่ประเมินได้ไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

ประกอบ วรรณสุต (2520: 193) กล่าวถึงการตัดสินใจเพื่อกำหนดคะแนน อาจทำได้

2 แบบ คือ

1. ตัดสินอิงกลุ่ม (norm reference) เป็นการให้คะแนนโดยเปรียบเทียบกันในกลุ่มผู้เรียน เพราะถือว่า คะแนนจะไม่มีค่าหมายในตัวเอง ถ้าไม่ใดเทียบกับคะแนนของคนอื่น นิยมใช้ในการตัดสินผลการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป

2. ตัดสินอิงเกณฑ์ (criterion reference) เป็นการให้คะแนนโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ข้อสอบที่ใช้ในการวัดแบบนี้ต้องเป็นที่เชื่อถือได้ว่าวัดได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของวิชานั้นจริง ๆ จึงจะแน่ใจว่าคะแนนจากการตัดสินแบบนี้เป็นสื่อแสดงความสามารถได้ไกล เคียงกับความจริง นิยมใช้ในการตัดสินผลการเรียนชนิดที่มีต้นแบบ เช่น งานที่เกี่ยวกับฝีมือ หรืองานในห้องปฏิบัติการและงานในโรงงาน เป็นต้น โดยกำหนดเกณฑ์ของความสำเร็วจึงถือเป็นคะแนนเต็มไว้ก่อน แล้วให้คะแนนโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตามในการตัดสินให้คะแนนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นอุดมศึกษา ไม่ควรจะใช้เฉพาะแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น ควรจะใช้ทั้งสองแบบร่วมกันจึงจะทำให้คะแนนมีความหมายยิ่งขึ้น ผลการสอบไม่ใคร่แสดงเฉพาะระดับความสามารถของผู้สอบเท่านั้นในกลุ่มเท่านั้น แต่จะมีผลติดตามต่อไปด้วยผู้สอนจึงควรคิดอย่างรอบคอบในหลาย ๆ วิธีในการตัดสินให้คะแนน



จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า เหมาะสมกับการใช้เป็นแนวทางในการประเมินผล  
หลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณาได้เป็นอย่างดี

### เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณา ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อ  
ใช้เป็นแนวทางในการใช้หลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณา ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช  
2528 ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดต่าง ๆ ของขอมูลที่นำมาที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะได้แนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ  
ผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน อาจารย์จากสาขาพิเศษศาสตร์ทั่วประเทศไทย และผู้เชี่ยวชาญจาก  
กรมการฝึกหัดครู ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีคุณค่า และใช้เป็นแนวทางในการใช้หลักสูตรทางสาขานิตศาสตร์  
ได้เป็นอย่างดี ดังเช่น

อรุณ งามดี (2516: 16-18) ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์  
ได้ให้ความเห็นเรื่อง "การศึกษาวิชาสื่อสารมวลชน" เกี่ยวกับอุปสรรคทางการจัดการสื่อสาร  
มวลชน โดยเฉพาะเมืองไทยในปี 2516 ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่คับแคบ และเครื่องมีอุปกรณ์ในการฝึกจำกัดไม่ทันสมัยประกอบ  
กับมีนักศึกษามาก โอกาสที่จะได้ฝึกกันจริงจึงอยู่อย่างทั่วถึงจึงมีน้อย ดังนั้นจึงมักจะจัดการศึกษา  
โดยเน้นหนักไปทางภาคทฤษฎี ทำราวสวณใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ นักศึกษาไม่สามารถค้นคว้าอ่าน  
เองได้เข้าใจและทั่วถึงกันส่วนสถานีวิทย์ โทรทัศน์ โรงภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ พอที่  
จะให้ให้นักศึกษาได้ใช้ฝึกงานได้ แต่ส่วนงานสื่อสารมวลชนเหล่านั้น ส่วนใหญ่ต้องยุ่งอยู่กับการเลี้ยง  
ตัวเองหารายได้ จึงไม่มีเวลาที่พอเหมาะเพื่อการศึกษา ดังนั้นสถาบันการศึกษาจะต้องลงทุนสร้าง  
และหามาสนับสนุนเองเป็นส่วนใหญ่

2. อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนี้ยังมีน้อย แต่ละคนมีชั่วโมงสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลา  
ค้นคว้าวิจัยและเขียนตำราการสื่อสารมวลชน มักจะลาหลังผู้ประกอบอาชีพ ถ้าไม่มีการค้นคว้าวิจัย  
จะยิ่งลาหลังผู้ประกอบอาชีพนั้นยิ่งขึ้น

3. ตลาดอาชีพทางการสื่อสารมวลชนยังแคบยิ่งมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและ เอกชนเปิดสอน  
วิชาสื่อสารมวลชนมากขึ้นทำให้หางานยาก ดังนั้นจึงควรกำหนดวิธีการหรือหาแนวทางให้สถาบัน  
การศึกษาทางการสื่อสารมวลชน มีการร่วมมือกับสื่อมวลชนในการจัดการศึกษา กำหนดหลักสูตร  
และร่วมมือกันจัดคือตราคำสั่งในวงการสื่อสารมวลชน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจำนวนผู้สำเร็จ  
วิชาสื่อสารมวลชนจากสถาบันการศึกษาก็ได้

บำรุงสุข สีอำไพ (2516: 22-23) หัวหน้าแผนกอิสระสื่อสารมวลชนและการประชา-  
สัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับ "การศึกษาวิชาการสื่อสารมวลชนใน



ประเทศไทย" ใ้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนซึ่งจะต้องแก้ไข สรุปได้ดังนี้ คือ

1. อาจารย์ของแต่ละสถาบันที่เปิดสอนวิชาการสื่อสารมีจำนวนน้อย ขาดคุณวุฒิและประสบการณ์ ของ助教อาจารย์พิเศษหรือผู้อำนวยการพิเศษมาช่วยบรรยาย อาจจะทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องกัน

2. นิสิตนักศึกษาจำนวนเกินกว่าครึ่งไม่สนใจเลือกเรียนวิชาการสื่อสารมวลชน หากแต่จำเป็นจำใจต้องเรียน เพราะเลือกติดอันดับเข้ามา

3. อุปกรณ์การเรียนการสอน หมายถึง อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการของนิสิตนักศึกษาที่จะต้องใช้ เช่น หอสมุด หอสมุดคู่อิโ โรงพิมพ์ สถานีวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น แต่ละสถาบันยังขาดอยู่มาก แม้จะมีหอสมุดบ้างก็ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรและขาดมาตรฐาน หอสมุดมีตำราต่างประเทศมาก ทำให้นักศึกษาพบอุปสรรคในการอ่าน ตำราภาษาไทยมีน้อยมาก ซึ่งส่วนมากเป็นตำราที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ

4. การฝึกงาน นิสิตนักศึกษามีโอกาสออกไปฝึกงานอาชีพในหน่วยงานที่จะทำให้ นิสิตนักศึกษาดูงานอย่างใดผลมีไม่กี่แห่ง

5. หลักสูตรของแต่ละสถาบัน ต่างจัดการศึกษาของตนเอง ไม่สัมพันธ์กับของคณะอื่น เนื้อหาวิชาที่แตกต่าออกไป จึงทำให้คุณภาพของเนื้อหาคล้ายกัน ไม่อยู่ในมาตรฐานอันเดียวกัน

วิจิตร จันทรากุล (2528: 39-40) ผู้เชี่ยวชาญของกรมการฝึกหัดครู เขียนเรื่อง "อนาคตวิทยาลัยครู : มหาวิทยาลัยแห่งชาติประจำภูมิภาค" ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ความว่า

การใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ผู้ผลิตควรมีคุณภาพเพียงพอขึ้นกับการบริหารหลักสูตร ก่อนเปิดสอนต้องวางแผนและเตรียมให้พร้อมในทุก ๆ อย่าง รายวิชาใดใครจะเป็นผู้สอน อาจารย์ประจำที่มีอยู่ต้องไปฝึกอบรมก่อนใหม่ อาจารย์พิเศษจากบุคคลภายนอกมีใครบ้างอยู่ที่ไหนหรือจำเป็นต้องสรรหาอาจารย์เพิ่มเข้ามาใหม่ จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นให้ครบถ้วน ถ้าสามารถใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในสถานประกอบการในท้องถิ่นจะเป็นการดี ที่สุด เพราะนักศึกษาจะได้พบกับเครื่องมือที่ทันสมัย และวิทยาลัยไม่ตองมีภาระในการบำรุงรักษา การรับนักศึกษาเขาเรียนถ้าเป็นไปได้ควรจะต้องคัดเลือกเฉพาะคนที่มีความสนใจและถนัด

อนึ่งการฝึกปฏิบัติงานเป็นส่วนสำคัญของการเรียนจะต้องวางแผนปฏิบัติที่ชัดเจน และให้รับทราบกันทุกฝ่าย ทั้งอาจารย์ ผู้บริหาร นักศึกษา ผู้ปกครอง และสถานประกอบการการบริหารหลักสูตรจะบรรลุผลสำเร็จ เพราะการวางแผนที่ดีและรัดกุม

จากแนวคิดดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรวิชาการอื่นในวิทยาลัยครู โดยตรง พิจารณาแล้วเห็นว่า วิทยาลัยที่ใช้หลักสูตรจากการสื่อสาร และการโฆษณาจำเป็นอย่างยิ่ง



ที่จะนำไปใช้ในการจัดสภาพการให้หลักสูตร เพื่อให้การให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ผู้วิจัยศึกษา และพิจารณาแล้วว่าสมควรนำมาใช้เป็นแนวทางในการให้หลักสูตร การสื่อสารและการโฆษณา งานวิจัยดังกล่าวเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการให้หลักสูตรวิชาการอื่นใน วิทยาลัยครู บางเรื่องตรงกับกรให้หลักสูตรทางสาขานิเทศศาสตร์โดยตรง บางเรื่องเกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนวิชาชีพ ซึ่งเป็นวิชาที่เน้นทั้งทางภาคทฤษฎีและทางภาคปฏิบัติ ผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นประโยชน์และมีความจำเป็น ในการที่ผู้ให้หลักสูตร จะได้นำไปศึกษา และนำผลการวิจัย ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการให้หลักสูตรใหม่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยสรุปเป็นหัวข้อไว้ดังนี้ คือ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู ซึ่งเป็นผลงานของกองการวิจัย คณาจารย์ที่ ศึกษาต่อ และวิทยาลัยครู ไคแก

ฝ่ายสถิติวิจัยประเมินผล กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู (2528: 65-66) ทำ การวิจัยเรื่อง "การสำรวจสถานภาพของนักศึกษา วิทยาลัยครู" โดยส่งแบบสอบถามให้วิทยาลัยครู ทุกแห่งทำการสำรวจโดยสุ่มนักศึกษาเป็นหมู่เรียนและชั้นปี ประมาณร้อยละ 5 ของนักศึกษาทั้งหมด ได้แบบสอบถามคืนมา 2,582 ฉบับ สรุปผลการวิจัยว่า ทางที่วิทยาลัยครูเปิดสาขาวิชาชีพต่าง ๆ นอกเหนือจากวิชาชีพครู เพื่อกระจายความเสมอภาคทางโอกาสในระดับอุดมศึกษาให้แก่ประชาชน ในท้องถิ่นชนบทให้มากขึ้น ในการนี้รัฐจำเป็นต้องใช้ทุนสำหรับดำเนินการสูงมากในขณะทั้งงบประมาณ ของประเทศมีจำกัด จึงมีข้อเสนอให้ท้องถิ่นร่วมลงทุน โดยให้ยูเรี่ยนจ่ายเงินค่าหน่วยกิตและค่าบำรุง การศึกษาเพิ่มขึ้น จักได้มีเงินงบประมาณมาปรับปรุงบริการวิชาการกลับคืนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ต่อไป จากผลการสำรวจสถานภาพของนักศึกษาวิทยาลัยครู ซึ่งให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีฐานะ ยากจน และมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นชนบท ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงให้ข้อเสนอแนะว่า

1. ในการเพิ่มทรัพยากรสำหรับวิทยาลัยครู ควรมีความระมัดระวังอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีที่จะให้ยูเรี่ยนออกค่าใช้จ่ายรวม ทั้งนี้เพราะจะเป็นการเพิ่มอุปสรรคแก่ยูเรี่ยน ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับต่ำให้คอยโอกาสลงไปอีก หากมีความจำเป็นต้องทำควรนำแนวทาง ความคิดเรื่องการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาไปใช้อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจัดบริการที่พักและบริการ อื่น ๆ ในราคาประหยัดสำหรับนักศึกษาที่ยากจน



2. ควรพิจารณาประมาณของทางราชการเพิ่มให้วิทยาลัยครูเป็นพิเศษ เพื่อปรับสาขาวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นโดยรวดเร็ว และสามารถดำเนินงานตามภารกิจที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

3. การดำเนินงานวิทยาลัยครู ควรเน้นวิชาการเพื่อการพัฒนาไม่ยิ่งหย่อนกว่าความเป็นเลิศทางวิชาการ เน้นค่านการปฏิบัติไม่น้อยกว่าทฤษฎี เน้นการผลิตและการแสวงหารายได้ระหว่างเรียน และเน้นการจัดโปรแกรมที่ยืดหยุ่นทั้งความต้องการของสังคมและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สมบูรณ์ที่สามารถส่งผลในการพัฒนาท้องถิ่นทางไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นแนวคิดสำหรับการใช้หลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณา เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานี้จำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนที่มีราคาแพง โดยเฉพาะวัสดุ เช่น ฟิล์มถ่ายรูป อุปกรณ์ในการล้างฟิล์ม และสี ฯลฯ อุปกรณ์ เช่น กล้องถ่ายรูป วิทยุ โทรทัศน์ และเครื่องฉายภาพยนตร์ ฯลฯ เพราะการเรียนการสอนหนักในเรื่องโสตทัศนศึกษา ดังนั้น ค่าใช้จ่ายจึงสูง เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ยากจน ดังนั้นกรมการฝึกหัดครูจึงควรจัดสรรงบประมาณเพื่อให้บริการทั้งแจกและให้ยืม เพื่อนักศึกษาจะได้มีโอกาสเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป

ฤดี กรุงทอง (2528: 67,91) ทำการวิจัยเรื่อง "การประยุกต์ไมโครคอมพิวเตอร์ในการจัดการการสอนของวิทยาลัยครู" ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจากอาจารย์ผู้จัดการสอนของวิทยาลัยครู 36 แห่ง และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ผู้จัดการสอนในวิทยาลัยครู 9 แห่ง ที่ได้มาจากการสุ่มรายชื่อวิทยาลัยครูแห่งละ 5 คน ผลการวิเคราะห์ที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการสอนของวิทยาลัยครู จากการจัดการสอนของวิทยาลัยครูที่นำมาศึกษาเฉพาะกรณีด้วยการใช้ขอมูลการจัดการจัดการสอนจริงและวิเคราะห์ควยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้น ปรากฏผลโดยสรุปเกี่ยวกับลักษณะการสอนมีดังนี้ คือ

1. เป็นตารางสอนแบบ 40 คาบ ต่อสัปดาห์ หรือ 8 คาบ ต่อวัน
2. จำนวนตามที่กำหนดจัดแก่ รายวิชาประเภทต่าง ๆ มีดังนี้

วิชาเอก จำนวน 12 คาบต่อสัปดาห์

วิชาโท จำนวน 8 คาบต่อสัปดาห์

วิชาพื้นฐานบังคับ และวิชาชีพ จำนวน 8 คาบต่อสัปดาห์

วิชาพื้นฐานเลือก จำนวน 8 คาบต่อสัปดาห์



3. ช่วงเวลาที่ระบุบรรยายวิชาของชั้นปีที่ 1-2 กับ 3-4 สำหรับวิชาเอก วิชาพื้นฐาน บัณฑิต และวิชาชีพ กำหนดเวลาให้ต่างกัน เพื่อให้อาจารย์ในภาควิชาสามารถสอนได้กระจาย ทุกระดับ และกระจายตลอดทั้ง 8 คาบ แต่ละวัน ส่วนวิชาเลือกและวิชาโทกำหนดช่วงเวลาให้ ตรงกันทุกชั้นไปเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้อย่างอิสระ และกว้างขวาง

4. ตารางสอนที่ได้เป็นการจัดแผนผังรายวิชาลงสู่คาบเวลาและห้องเรียน เป็นการกระจายรายวิชาของอาจารย์สอนแต่ละคน และรายวิชาของนักศึกษาแต่ละกลุ่มออกไปสู่คาบ เวลาทั้งหมดของรายวิชาประเภทหนึ่ง ๆ ตลอดสัปดาห์อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งช่วยให้อาจารย์มี ชั่วโมงสอนและกลุ่มนักศึกษามีชั่วโมงเรียนสม่ำเสมอตลอดทั้งสัปดาห์ไม่ว่าในชั่วโมงใด เวลาหนึ่งโดยเฉพาะ

5. ตารางสอนที่ได้สามารถออกรายงานได้ทั้งในลักษณะของตารางสอนรวมและตาราง สอนจำแนก ตารางของภาควิชาและวิทยาลัยโดยไม่จำกัดชุด ส่วนตารางสอนนักศึกษาสามารถ ออกได้เป็นรายกลุ่มและรายชั้นปีได้โดยไม่จำกัดชุดเช่นกัน และสามารถนำไปแจกจ่ายได้ทันที โดยไม่ต้องคัดลอกซ้ำ

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการตารางสอนดังกล่าว นับว่าเป็นประโยชน์ต่อวงการฝึกหัดครู สำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และสามารถจัดได้เหมาะสมกับ เวลา และความสนใจของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

พัฒนา ธีติเสรี (2521: 106-107) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดการเรียนการ สอนภาษาไทยตามหลักสูตรปริญญาตรีของสภาการฝึกหัดครู" สรุปผลการวิจัยที่สำคัญดังนี้ คือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ไข้อยู่ที่สุด คือ การบรรยายซึ่งบรรยายแล้ว ก็ให้ นักศึกษาค้นคว้ารายงาน

2. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน คือ ห้องสมุดภาษาเพื่อการสอนที่ไข่มาก ที่สุด คือ เทปบันทึกเสียง รูปภาพ และรูปหุ่นจำลอง

3. วิธีการวัดผลและประเมินผลที่ไข้อยู่ที่สุด คือ การให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงาน ขอสอบที่ไข้ในการวัดผลและประเมินผลเป็นข้อสอบอัตนัยและปรนัย

4. ผู้จัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ คือ หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย โดยจัดตามความรู้ และความสามารถของผู้สอน

5. ปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดจากนักศึกษา คือ นักศึกษาเคยชินกับการสอนแบบบรรยาย และขาดทักษะในการใช้แหล่งวิชาการเพื่อการค้นคว้า ส่วนปัญหาที่เกิดจากอาจารย์ คือ อาจารย์ เกิดความเหนื่อยหน่าย ไม่กระตือรือร้น

6. ปัญหาที่อาจารย์ประสบคือ ไม่สามารถสอนให้คลุมเนื้อหาทั้งหมด และสิ่งที่เป็นปัญหา ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนมากที่สุด คือ การขาดงบประมาณ



คณะกรรมการวิจัยของกองแผนงาน หน่วยงานนิเทศ และวิทยาลัยครู 36 แห่ง (2527: 38) วิจัยเรื่อง "ความต้องการเทคนิคอาชีพในท้องถิ่น" สรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณา คือ เทคนิคอาชีพเกี่ยวกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นที่ต้องการสูงเป็นอันดับ 4 ของกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว การบริหาร ประชาสัมพันธ์ และคมนาคม

สมประสงค์ นวมบุญดี (2526: ค) วิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" สรุปผลการวิจัยที่สำคัญคือ "อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยายแต่ยึดหลักประชาธิปไตย อาจารย์และนักศึกษาเห็นพ้องกันว่า อุปกรณ์การสอนมีประโยชน์มาก ทำให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนดีขึ้น แต่อุปกรณ์น้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ"

ธณี สาทรักษ์ (2516: จ) วิจัยเรื่อง "โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" สรุปผลการวิจัยที่สำคัญ คือ

อาจารย์ส่วนใหญ่ได้เตรียมการสอนอย่างดี มีการศึกษาหลักสูตรและรวบรวมเนื้อหาวิชาทั้งระยะสั้นและระยะยาว แต่แหล่งคนควาสำหรับครูยังไม่เพียงพอ เช่น เกี่ยวกับการสอนวิธีสอนที่อาจารย์ใช้เสมอคือการบรรยาย อภิปรายประกอบการซักถามให้นักศึกษาอภิปรายและทำรายงานส่ง วิทยาลัยจัดกิจกรรมในรูปของชุมนุมเป็นส่วนใหญ่ อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมมีประโยชน์มากแต่ขาดงบประมาณ ทำให้กิจกรรมไม่ไ้ครบตามหลักสูตร

ทัศนีย์ เรืองธรรม (2518: ค) วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" สรุปผลการวิจัยที่สำคัญคือ "อาจารย์ส่วนใหญ่เตรียมการสอนอย่างดี โดยยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ วิธีสอนที่อาจารย์สังคมศึกษาใช้อยู่เสมอ คือ การบรรยาย และบรรยายแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม"

จินตนา พรตตะเสน (2522: จ) วิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ฉบับพุทธศักราช 2519" สรุปผลการวิจัยที่สำคัญ คือ

เอกสารประกอบการใช้หลักสูตร สื่อการสอนต่าง ๆ จำนวนอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและงบประมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ วิธีสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุด คือ การสอนแบบบรรยาย ในการวัดผลประเมินผล อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ออกข้อสอบเอง และข้อสอบเป็นแบบอัตนัยและปรนัย ใช้วิธีวัดผลแบบเก็บคะแนนระหว่างภาคและปลายภาค ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ ไม่เคยรับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่





หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2522: 55-65) ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้หอสมุดเพื่อการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู" สรุปผลการวิจัยดังนี้ คือ

1. อาจารย์และนักศึกษาต่างก็เห็นว่าวิชาที่ตนสอนหรือเรียน ต้องอาศัยหอสมุดอย่างมาก อาจารย์ประมาณครึ่งหนึ่งของนักศึกษาเกือบทั้งหมดใช้บริการของวิทยาลัยครู เวลาที่นักศึกษาใช้หอสมุดมากที่สุดคือเวลาว่าง รองลงมาคือเวลาพักกลางวันและเย็น

2. ปัญหาการใช้หอสมุดที่เกิดกับอาจารย์และนักศึกษา คือ การจัดหนังสือขึ้นชั้นหนังสือเก่าและลาสมัย หาหนังสือที่ต้องการไต่ยาก เพราะเรียงสับสับบาง อยู่ไม่ตรงตามชั้นบาง สูญหายไปบาง หนาหนังสือถูกฉีกขาด ไม่ได้รับความสะดวกในการค้นหาความรูจากวารสารเก่า ๆ เช่น มีการสูญหาย ใช้เวลาในการหาเล่มมากไป

3. นักศึกษากวาระอละ 90 ให้ขอเสนอแนะว่า หอสมุดควรมีแผนกประชาสัมพันธ์ มีทุนจัดพิมพ์เอกสารต่าง ๆ ควรเปิดหอสมุดวันเสาร์ อาทิตย์ การให้ยืมไม่ควรเลือกพวกพ้อง ควรให้นักศึกษา มีส่วนรวมในการซื้อหนังสือ ควรจัดบริการรับฝากของใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีบริการจำหน่ายหนังสือ และควรยืดเวลาปิดหอสมุดให้นานขึ้นกว่าเดิม

4. จากการสังเกตและสัมภาษณ์บรรณารักษ์ ปรากฏว่า หนังสือให้เปล่าตามแหล่งต่าง ๆ มีแต่ภาษาอังกฤษใช้สอยตำรา การพยายามซื้อหนังสือภาษาไทย ด้านสังคมศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีขายน้อยและราคาแพง ปัญหาที่หอสมุดประสบอยู่ คือ บุคลากรไม่เพียงพอ หนังสือถูกทำลายมาก อาจารย์ไม่คืนหนังสือตามกำหนด อาจารย์ระบุหนังสือประกอบการเรียนเพียงเล่มเดียว นักศึกษามีมาก หนังสือจึงไม่พอ

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2515: 6-12) ได้สรุปผลการวิจัยของคณะวิจัยชาวต่างประเทศเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับปัญหาในการใช้หลักสูตร คือ ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์การสอน กำลังคน และงบประมาณไม่เพียงพอ วิธีการสอนของครูใช้ปาฐกถาเป็นหลัก

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2522: 59-60) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครู" สรุปผลการวิเคราะห์กิจกรรมการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครู สรุปได้ดังนี้ คือ

กิจกรรมการเตรียมตัวก่อนสอนที่อาจารย์ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ได้แก่ การเตรียมการสอนจากเนื้อหาที่รวบรวมจากตำราหลายเล่ม กิจกรรมการสอนที่อาจารย์ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ได้แก่ การเตรียมการสอนล่วงหน้า กิจกรรมการประเมินผลที่อาจารย์สอนนำไปใช้บ่อยครั้งมาก ได้แก่ ประเมินผลทั้งการสอบข้อเขียนและภาคปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับรายวิชาที่สอนมากพอสมควรหรือระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดหนังสือคนควาสำหรับเตรียมการสอน จากการประเมินคุณภาพของการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ (46.8%) ประเมินคุณภาพการสอนของตนเอง



อยู่ในขั้นที่ ส่วนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่อาจารย์ผู้สอนได้ เสนอมาเรียงลำดับความสำคัญ (ความถี่) จากมากไปหาน้อย ดังนั้น อุปกรณ์การสอนและห้องปฏิบัติการมีน้อย ควรเพิ่มเวลาสอนในแต่ละรายวิชาให้มากขึ้น เนื้อหาในหลักสูตรมากเกินไป เนื้อหาซ้ำซ้อน และเวลาเรียนไม่พอ ต้องการแนวการสอนเป็นหลักในการสอน ควรมีการสัมมนาอาจารย์ และให้ความรู้อาจารย์ผู้สอน ชาคตำรา ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรและอื่น ๆ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (มปป: 260) ได้ทำรายงาน "การวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตรการฝึกหัดครู 2519 ของสภาการฝึกหัดครู" ได้พบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำหลักสูตรไปใช้ มีดังนี้ คือ

ในคานความมุ่งหมาย กำหนดไว้กว้างเกินไป ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่แน่ใจว่าจะสามารถปฏิบัติได้ตรงตามความมุ่งหมายหรือไม่ปัญหาที่อาจทำให้ไม่สามารถบรรลุความมุ่งหมายได้ก็คือ เวลาที่น้อย นักศึกษามีมาก นักศึกษาที่มีความรู้ ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ชาคตำรา ขาดงบประมาณ และสภาพแวดล้อมไม่อำนวย เป็นต้น ในคานเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตร กว้างเกินไปไม่ละเอียดและชัดเจนพอ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในเนื้อหา เวลาเรียนไม่พอ และสอนรายวิชาเดียวกันในขอบเขตของเนื้อหาวิชาไม่แน่นอน บางรายวิชาไม่เหมาะกับการนำไปสอนในระดับประถมและมัธยม ในคานการจัดการเรียนสอน ชั่วโมงสอนน้อยเกินไป ไม่สามารถสอนให้ครบตามหลักสูตรได้ ชาคตำรา เอกสารอ้างอิงมีน้อย ชาควัสดุอุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ ชาคผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะวิชา ตลอดจนขาดงบประมาณในการใช้จ่าย การซื้อวัสดุทำโดยยากเนื่องจากระเบียบราชการ เป็นต้น ในคานบริหาร มีปัญหาในเรื่องงบประมาณจัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์ และเชิงวิทยากร ชาคตัวหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งแจกได้ไม่ทั่วถึง วัสดุอุปกรณ์เพื่อการพิมพ์เอกสารถูกจำกัด หนังสือเพื่อคานความน้อย ผู้บริหารไม่จัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน

ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ (2523: 48-52) ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้หลักสูตรการฝึกหัดครู พหุศาสตร์ราช 2519 ของอาจารย์คณะวิชาวิทยาศาสตร์กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ" สรุปได้ว่า

การกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตรไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงหลักสูตรให้รายวิชาต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ขจัดความซ้ำซ้อนให้หมดไป ปรับเนื้อหาและรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพการนำไปใช้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต กำหนดสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตในกลมวิชาเฉพาะเพิ่มขึ้น ในหน่วยงานผู้สอนและผู้ประสานงานในการสอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างใกล้ชิด การจัดการเรียนการสอนมีปัญหาในเรื่องความรู้พื้นฐานของผู้เรียนไม่เพียงพอ และขาดแนวการสอนในบางรายวิชา ควรมีการวางแผนการสุณ จัดทำคู่มือหรือชุดการสอน ตลอดจนจูนบทปฏิบัติการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นไว้พร้อมกันในกลุ่มวิทยาลัยครู ในส่วนตัวผู้เรียนควรมีการสอบก่อนเรียน และจัดให้เรียนเสริมจนถึง เกณฑ์ที่ต้องการ ในกรณีความรู้พื้นฐาน



ไม่เพียงพอบุคคลากรมีความรู้และประสบการณ์ไม่เพียงพอ ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาหรืออบรมระยะสั้น และนอกจากนั้นยังขาดแคลนตำรา และวัสดุครุภัณฑ์วิชาการ ควรมีการเก็บค่าวัสดุทุกรายวิชาที่มีการปฏิบัติ ส่งเสริมการผลิตอุปกรณ์ทุกประเภทจากวัสดุในท้องถิ่น และให้การสนับสนุนการเขียนตำราหรือเอกสารทางวิชาการทุกรูปแบบ

ผลการวิจัยดังกล่าวนี้มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณา เพราะเป็นผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรมการฝึกหัดครู และยังเป็นวิชาวภาคปฏิบัติเช่นเดียวกัน นอกจากนี้หลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณา ยังมีรายวิชาวิไลส์ ที่ต้องสอน ซึ่งอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์ด้วย

สุจรรยา สุวรรณศิริ (2528: จ) วิจัยเรื่อง "สภาพการใช้หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี พุทธศักราช 2524 ในวิทยาลัยครู" สรุปผลการวิจัยว่า

สภาพการใช้หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในค่านต่าง ๆ คือ ในค่านการจัดทำแผนการสอน การจัดทำเอกสาร และคู่มือครู การเตรียมบุคลากร สื่อการเรียนการสอน สถานที่ที่ใช่สอนและฝึกปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมการเรียนการสอน เทคนิคและวิธีสอนและการวัดและประเมินผลการเรียน ส่วนปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ งบประมาณในการดำเนินการไม่เพียงพอ ขาดแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ รวมทั้งห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา พื้นฐานของนักศึกษาแตกต่างกัน และนักศึกษาขาดความสนใจในวิชาชีพอย่างแท้จริง

ผลการวิจัยนี้มีประโยชน์สำหรับการนำหลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณาไปใช้ในวิทยาลัยครูมาก เพราะเป็นวิชาวภาคปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ลีลา สีนานุเคราะห์ (2526: 72) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการพัฒนาสมรรถภาพค่านวิชาการของบุคลากร กรมการฝึกหัดครู" เมื่อปี พ.ศ. 2525 สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาค่านการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขาดแคลนหนังสือค้นคว้าอ้างอิงในหอสมุด ค่านการวิจัย แต่งตำรา ปัญหาที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การไม่มีเวลาและไม่มีความสนใจในการวิจัย

เพ็ญศรี มั่นนาค (2528: ฉ) วิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษา กับอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรวิชา เอกการพัฒนารุมนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ของวิทยาลัยครู" สรุปผลการวิจัย

ค่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักศึกษาและอาจารย์มีความคิดเห็นว่ววิธีสอนและกิจกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติตามมีหลายประการ เช่น อาจารย์ผู้สอนศึกษาหลักสูตรและกำหนด



จุดประสงค์ของบทเรียนก่อนสอนทฤษฎี วิทยาลัยได้จัดรายวิชาเลือกให้นักศึกษาตลอดหลักสูตร เพื่อมิให้เกิดความยุ่งยากในการจัดกระบวนการเรียนการสอน วิธีสอนส่วนใหญ่เป็นแบบ บรรยาย ฯลฯ นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่อาจารย์ใช้น้อย คือ สื่อการเรียนการสอนที่เป็นหนังสือ ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผล นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติมากมีหลายประการ เช่น การวัดผล สอดคล้องกับความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร การวัดผลประเมินผลควรทำเป็น 2 ระยะ คือ กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน อาจารย์ผู้สอนประเมินผลการเรียนการสอน และ กิจกรรมอย่างอื่น ๆ ที่มอบหมายให้นักศึกษา การประเมินผลเป็นหน้าที่ของอาจารย์ผู้สอนแต่เพียงผู้เดียว และนักศึกษาได้รับความยุติธรรมในการตัดเกรด นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติน้อย คือ การวัดผลตอนปลายภาคเรียน ไม่ใช้ สอบข้อเขียน แต่ใช้การประเมินผลจากผลงานอื่น ๆ วิธีการวัดผลตอนปลายภาคเรียนที่ใช้น้อย คือ เปิดตำราตอบ สอบปากเปล่า เขียนตอบจากบ้าน และการจัดนิทรรศการ หรือจัดสัมมนา

ศรีสุรางค์ บรรหาร (2528: 15-34) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพ

แวดล้อมในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษา" ผลการวิจัยสรุปที่สำคัญดังนี้ คือ สภาพการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตของนักศึกษามาก มีสาเหตุมาจากอาจารย์ผู้สอนมากกว่าตัวนักศึกษาเอง นักศึกษาหญิงมีปัญหาทางสุขภาพจิตสูงกว่านักศึกษาชาย สภาพปัญหาการเรียนการสอนเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ คือ อาจารย์บางคนไม่ค่อยสนับสนุนให้กำลังใจในการเรียน อาจารย์บางคนใช้อำนาจกับนักศึกษาในเรื่องการให้เกรดมากเกินไป รู้สึกว่าขาดความเชื่อมั่นในการเรียนการสอนและการทำงาน รู้สึกว่าวิตกกังวลเกี่ยวกับการให้งานของอาจารย์ อาจารย์บางคนใช้อารมณ์กับนักศึกษามากเกินไปในชั้นเรียน อาจารย์ไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษารับรู้ความสามารถของตนเอง เช่น การให้คะแนนงานที่นักศึกษาส่ง รู้สึกว่าอาจารย์ไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามสิ่งที่นักศึกษาไม่เข้าใจ อาจารย์บางคนไม่ให้ความอบอุ่นและเป็นที่ปรึกษาทางการเรียน และรู้สึกว่างานที่อาจารย์ให้บางอย่างยากเกินไปจนหมดความพยายามที่จะทำ

สันต์ ชรรรมบำรุง (อ้างถึงใน สันต์ ชรรรมบำรุง 2529: 57) ได้รายงานการวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพในการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยการฯ" เมื่อ พ.ศ. 2527 สรุปได้ว่า

ผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ และกลุ่มนักศึกษา มีความเห็นตรงกันว่า การเตรียมการสอนเป็น อย่างก็มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ตามที่บัณฑิตศึกษาระบุประจำการให้มีความสำคัญอยู่ในอันดับ 7 ส่วนที่ครูประจำการให้มีความสำคัญอันดับหนึ่ง คือ ความรู้เนื้อหาวิชาที่ทันสมัย กว้างขวางและ ถูกต้อง สอดคล้องกับกลุ่มผู้บริหารกลุ่มอาจารย์และกลุ่มนักศึกษาซึ่งให้ความสำคัญเป็นอันดับ 2



สำหรับความสำคัญอันดับ 3 นั้น กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นตรงกันในเรื่อง การกำหนดจุดมุ่งหมายให้กระจ่าง ส่วนกลุ่มนักศึกษาเห็นว่า การประเมินผลอย่างยุติธรรม และ ครบประจำการมีความเห็น ว่า ในนักศึกษา คิดด้วยตนเอง จากผลการวิจัยนี้ แสดงว่า อาจารย์ วิทยาลัยครูยังมีการเตรียมการสอนน้อยไป

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรสาขาวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากสถาบัน การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยมีประโยชน์และมีคุณค่ายิ่ง เนื่องจากการเก็บข้อมูลจาก นิสิตที่จบการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2519 ถึง 2526 ดังนั้นผลการวิจัยจึงเป็นแนวทางให้วิทยาลัย ครูที่ใช้หลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณาได้นำไปพิจารณา และนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการใช้หลักสูตรให้ได้ผลดีและสร้างชื่อเสียงในการใช้หลักสูตรวิชาการอื่นในวิทยาลัยครู ของกรม การฝึกหัดครู ผลงานวิจัยดังกล่าวได้แก่

บำรุง สุขพรรณ (2527: 10,16) ทำการวิจัยเรื่อง "สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา และการประกอบอาชีพของบัณฑิตสาขาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนในประเทศไทย : ศึกษา กรณีบัณฑิตคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม ให้ประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ บัณฑิตวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนทั้ง 5 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ สาขาวิชา ภาพยนตร์ และภาพถ่าย สาขาวิชาโฆษณาและประชาสัมพันธ์ และสาขาวิชาสื่อสารมวลชน ที่สำเร็จ การศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2519 ถึงปีการศึกษา 2526 จำนวนทั้งสิ้น 673 คน ได้แบบสอบถามคืน มา 600 คน คิดเป็นร้อยละ 89.15 แยกเป็นเพศชาย 112 คน เพศหญิง 488 คน

จากข้อมูลที่ได้รับ บำรุง สุขพรรณ (2527: 52) ได้สรุปความคิดเห็นของกลุ่ม ตัวอย่างบัณฑิตคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดังนี้ คือ

เกี่ยวกับ การปรับปรุงคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ ให้ปรับปรุง หลักสูตรให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เน้นโฆษณาให้มากควรฝึกงานนักศึกษาให้สามารถปฏิบัติ งานได้ ควรรวมงานกับธุรกิจเอกชนให้มาก ควรส่งเสริมให้ศิษย์เก่ามาช่วยเหลือ ควร ส่งเสริมความสัมพันธ์กับสมาคมให้ก้าวหน้า ควรปรับปรุงคุณภาพอาจารย์ให้สูงขึ้น ในนักศึกษา แสดงออกให้มาก

เพื่อให้การเรียนการสอนทางด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงขึ้น บำรุง สุขพรรณ (2527: 59-60) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ



1. การจัดทำหลักสูตร ควรจะปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เพื่อที่บัณฑิตสามารถจะนำความรู้ไปประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ ได้อย่างดี
2. คุณภาพของอาจารย์ ควรมีการส่งเสริมให้อาจารย์ได้มีโอกาสศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตนสอนให้สูงขึ้น พยายามหาทุนศึกษาต่อในต่างประเทศมา เพื่อให้อาจารย์ได้มีคุณวุฒิสูงขึ้น รวมทั้งการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาบรรยายในลักษณะวิชาต่าง ๆ โดยพิจารณาอย่างรอบคอบว่ามีความรู้และเป็นประโยชน์เพียงพอที่จะเชิญมาเป็นวิทยากร ถ้าเป็นไปได้ควรเชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ จะทำให้สามารถจัดหาบุคลากรแรงงานให้กับบัณฑิตวิทยาลัย และทำให้บัณฑิตวิทยาลัยสามารถเข้าใจลักษณะงานในหน่วยงานนั้น ๆ ด้วย
3. เน้นความสำคัญในการฝึกงาน ควรเน้นความสำคัญให้นักศึกษาฝึกงานอย่างจริงจัง โดยเฉพาะทางคณะกรรมการหาแหล่งฝึกงานที่นักศึกษาสามารถจะมีโอกาสได้เขาทำงานได้หลังจากฝึกงานแล้วยังเป็นการดี และควรมีการประเมินผลและติดต่อกันอย่างใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาฝึกงานกับอาจารย์ฝึกงานภายนอก รวมทั้งควรมีการปัจฉิมนิเทศนักศึกษา หลังจากจบการศึกษาแล้วให้เขาใจการทำงานประกอบอาชีพต่อไป

ครูณี หิรัญรักษ์ และกัมพิมา หนองโสน (2528: 9-15) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพรายได้ และการศึกษาต่อของบัณฑิตนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน" ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้บัณฑิตนิเทศศาสตร์ทุกระดับปริญญาที่มีงานทำแล้ว จำนวน 520 ฉบับ ได้รับคืน 237 ฉบับ ส่งให้บัณฑิตใหม่ 2526 จำนวน 120 ฉบับ ได้รับคืน 75 ฉบับ แม้จะได้รับข้อมูลกลับคืนมาน้อย แต่ผู้ทำการวิจัยได้พยายามตรวจสอบความแน่นอนสรุปผลที่สำคัญได้ดังนี้ คือ

ในค่านหลักสูตร ทั้งทางค่านหัวหน้างานและบัณฑิตนิเทศศาสตร์ได้เสนอแนะสรุปได้ว่าหลักสูตรควรจะเนบภาคปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อนิสิตจะได้มีประสบการณ์และได้สัมผัสบรรยากาศของความเป็นจริงก่อนออกไปประกอบอาชีพ ทั้งนี้คณะนิเทศศาสตร์ควรจะขอความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาคเอกชน และภาครัฐบาล ในการส่งนิตออกไปฝึกงานให้มากกว่าที่เป็นไปในปัจจุบัน

คณะฯ ควรส่งเสริมให้นิสิตได้ฝึกคนควาควย สนองและกระตุ้นให้นิสิตสนใจในการอ่าน โดยเฉพาะหนังสือวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่นิตเรียน โดยมีอาจารย์เป็นยูแนะนำ และชี้แจงของการคนควา และปลูกฝังให้นิสิตรู้จักประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป

คณะควรเปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกงาน สัมมนา และคงานใหม่มากที่สุดก่อนจบการศึกษา

ส่วนทางคานมหาวิทยาลัย ที่หัวหน้างานและบัณฑิตคองการให้คณะปรับปรุง หรือเปิดสอนมีอาทิวิชาทางคานคอมพิวเตอร์ วิชาการตลาด การวิจัย การบริหาร วิชาทางคานภาษาอังกฤษ ชั้นสูงที่เนบทางคานการแปล การพูด และการเขียนโตคอบจดหมาย นอกจากนี้ บัณฑิตยังเนบความสำคัญของทักษะในการพิมพ์ดีดควย



สำหรับโครงการอบรมระยะสั้น ซึ่งมีนักนิเทศศาสตร์เสนอแนะให้คณะฯ จัดขึ้น มีอาทิ การอบรมทางด้านการโฆษณา การวิจัยและวิเคราะห์สื่อ เป็นต้น

ทางด้านอาจารย์ที่ปรึกษา มีมติมีความเห็นว่า การวางตัวของอาจารย์ที่ปรึกษาทำให้เกิดช่องว่างกับนิสิต จึงควรมีการพบปะสังสรรค์ หรือจัดสัมมนา ใบบ่อยกว่าที่เป็นมา เพื่อความคุ้นเคยกันมากขึ้น นอกจากนั้นอาจารย์ควรสนใจปัญหาของนิสิตในทุก ๆ ด้าน ทั้งการเลือกวิชาเรียน การแนะแนวทางการอาชีพ และการศึกษาต่อ

ทางด้านห้องสมุด ควรจะเป็น "ห้องสมุดนิเทศศาสตร์" สำหรับนักนิเทศศาสตร์โดยตรง คือ เป็นศูนย์รวมข้อมูลและข่าวสารด้านนิเทศศาสตร์ระดับชาติ เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักนิเทศศาสตร์ทั่ว ๆ ไปที่จะมาใช้บริการใด ทั้งนี้ ควรจะรวบรวมผลงานวิจัย ทางด้านนิเทศศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางใหนักนิสิตและคณะภายนอกได้ศึกษาต่อไป

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2524: 11) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสถานภาพของการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ และการใช้แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ

โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตรและคู่มือต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสอนวิชาอาชีพ โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิชาอาชีพโดยตรง โรงเรียนขาดสถานที่ เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนวิชาอาชีพหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ผู้ปกครองและนักเรียนไม่สนใจที่จะเลือกวิชาอาชีพ เพราะต้องการเรียนต่อในระดับที่สูงกว่า และปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาการใช้แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการต่าง ๆ สำหรับฝึกอาชีพ พบปัญหาและอุปสรรคดังนี้ คือ สถานฝึกอาชีพส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการฝึกงานของนักเรียน จึงทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร นักเรียนและครูนิเทศฯ ความสะดวกหรือความปลอดภัยในการไปใช้สถานฝึกนอกโรงเรียน ระยะเวลาที่นักเรียนไปฝึกสั้นหรืออยู่นานเกินไป หรือไร้อาชีพ สถานฝึกอาชีพรับนักเรียนได้จำนวนจำกัด เจ้าของสถานฝึกไม่มีความพร้อมที่จะสอนหรือดูแลนักเรียนได้เต็มที่ มีปัญหาในการจัดการการสอน อาชีพบางอย่างมากเกินไปสำหรับนักเรียนในวัยนี้ และบางงานต้องการความรู้พื้นฐานมากพอสมควร ซึ่งทางโรงเรียนควรจัดก่อนที่จะส่งนักเรียนออกไปฝึกงานนอกโรงเรียน นอกจากนั้น ยังได้เสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์แจ้งและแนะในบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับนี้ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้จากการเรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพและการใช้แหล่งวิทยากร และสถานประกอบการต่าง ๆ เป็นสถานฝึกอาชีพที่ใหญ่แก่นักเรียน ตลอดจนส่งเสริมและกวาดขันให้โรงเรียนปฏิบัติตามหลักสูตรและระเบียบที่วางไว้ด้วย เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยนี้ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอนวิชาอาชีพ เช่นเดียวกับหลักสูตรการสื่อสารและการโฆษณาของวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นวิชาชีพที่เปิดสอน อาจจะมีปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว



มาแล้วได้ ดังนั้นวิทยาลัยที่ทำการเปิดให้หลักสูตรวิชาชีพในวิทยาลัยครู จึงควรศึกษางานวิจัยนี้ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและปรับปรุงการให้หลักสูตรให้สอดคล้อง ตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

ครุณี หิรัญรักษ์ (2520: 92) เขียนบทความเรื่อง "หนังสือพิมพ์นิสิตนักศึกษา"

ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนภาคปฏิบัติว่า

การเรียนในแต่ละสถาบันนั้นมุ่งที่จะให้ความรู้ที่ได้จากทฤษฎีและทฤษฎีปฏิบัติ เพราะผู้สอนได้มองเห็นความสำคัญของการเรียนรู้อรรถ ความสำเร็จที่ได้จากภาคทฤษฎีอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ แต่การเรียนจะต้องสามารถนำความรู้ที่ได้จากภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง ๆ ได้ ดังนั้นในแต่ละสถาบัน จึงจัดให้มีการทำหนังสือพิมพ์ขึ้น โดยถือเป็นภาคปฏิบัติของวิชาการ หลักทางด้านการจัดทำหนังสือพิมพ์ โดยที่ภาคปฏิบัตินี้ผู้เรียนจะเป็นผู้ทำทุกอย่าง เป็นการฝึกฝนในสถานต่าง ๆ เช่น ผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติงานเป็นบรรณาธิการ รองบรรณาธิการ บรรณาธิการ ฝ่ายข่าว ฝ่ายภาพ ฝ่ายศิลป์ ฝ่ายจัดหารายได้ และฝ่ายจัดจำหน่าย เป็นต้น นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องฝึกหัดการหาข่าว การรายงานข่าว การเขียนบทความ การเขียนสารคดี ตลอดจนการวางรูปแบบและการจัดหน้าและภาพหนังสือพิมพ์ เป็นต้น นอกจากนั้นยังกล่าวหาว่า อาชีพหนังสือพิมพ์เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยประสบการณ์ และความชำนาญเป็นอย่างมาก ประสบการณ์และการเรียนรู้นี้จะมาจากกรที่ฝึกฝนและฝึกหัดบ่อย ๆ

อุบลวรรณ ปิติพัฒนา โชนิก (2524: 66-67) เขียนบทความเรื่อง "ความสำคัญ ของห้องสมุดของวารสารนิเทศศาสตร์" ผู้เขียนได้เน้นให้ผู้ที่อยู่ในวงการนิเทศศาสตร์เป็นคนทันสมัย รอบรู้เรื่องต่าง ๆ และเห็นความสำคัญของห้องสมุด โดยกล่าวว่า

นักโชนิก จะต้องรอบรู้ถึงสภาวะของเศรษฐกิจการตลาด การรู้ค่าควรจะทำโชนิกใน ลักษณะใด จึงจะประสบความสำเร็จ ที่นับว่าสำคัญยิ่งสำหรับผู้ที่อยู่ในวงการนิเทศศาสตร์ ทั้งหลายนั้นควรอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นบุคคลที่รอบรู้ทันสมัย เพื่อจะได้นำเอาสิ่งใหม่ ๆ เหล่านั้น ไปปรับปรุงเนื้อหาการสอนให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และจะสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน ได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้เรื่องราวที่ทันสมัยแล้ว นักวิชาการทางนิเทศศาสตร์ยังจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากทฤษฎีหรือแนวความคิดใหม่ ๆ ทางวิชาการให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีใหม่ ๆ นั้นจะเหมาะสมกับสังคมไทย ส่วนนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาวิชาการ ทางนิเทศศาสตร์นั้น ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาวิชาพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎี การเมือง เศรษฐศาสตร์ ปรัชญา สถิติ หรืออื่น ๆ ทั้งนี้เพราะความจำเป็นในการที่จะ ต้องเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องรอบ ๆ ตัว เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีค่ามาก ขณะเดียวกันทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ก็เป็นสิ่งสำคัญในการเสริมความรู้ประสบการณ์ ให้สามารถ นำไปประกอบอาชีพได้ การติดตามข่าวสารความก้าวหน้าและเหตุการณ์ที่ทันสมัยต่าง ๆ จำเป็น ต้องแสวงหาอยุ่ตลอดเวลาทราบเท่าที่มีชีวิตอยู่ ดังนั้นการเข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าของ บุคคลต่าง ๆ ในวงการนิเทศศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพยายามสร้างให้เป็นลักษณะนิสัย



ประจำของบุคคลทุกคน ว่าจะต้องอ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร ขาวสาร ทุก ๆ วัน หรือทุกสัปดาห์ การฟังจากคำบอกเล่าของผู้อื่นอย่างเดียวนั้นไม่ใช่ว่าสิ่งที่ถูกต้อง ควรต้องศึกษาและอ่านเพิ่มเติม ก่อนที่จะนำความรู้และความคิดนั้นไปเผยแพร่ให้ผู้อื่นต่อไป

นั่นทวน สุชาโต (2529: 15-19) เขียนบทความเรื่อง "บทบาทของสถาบันการศึกษา นิเทศศาสตร์ กับ การมองหาเส้นทางใหม่" ได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไข การศึกษาในด้านนี้ สรุปเป็นแนวกว้าง ๆ ไว้ 5 ประการ คือ

1. ความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาปรับปรุงหรือวางนโยบายใหม่สำหรับการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทาง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคมของประเทศ ข้อเสนอแนะคือ หลักสูตรจำเป็นต้องมีการปฏิรูปใหม่ ความเกี่ยวข้องของอย่างเหมาะสม และเอื้อประโยชน์ต่อความสำคัญเบื้องต้น และความต้องการด้านอื่น ๆ ของสังคม โปรแกรมการศึกษาควรมุ่งสมมติภาพโดยตรงของการสร้างนักการสื่อสารที่ไม่เพียงแต่มีความรู้เป็นเยี่ยมในทางวิชาชีพ หากแต่ยังมีความเข้าใจในสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมไทย ตลอดจนเมธีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้นเนื้อหาสาระของหลักสูตรควรจะเป็นการทำหายอย่างเพียงพอในการเตรียมบัณฑิตประเภทใหม่ ซึ่งสามารถปฏิบัติงานเพื่อช่วยหน่วยงานพัฒนาทั้งของรัฐและเอกชนนำการเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัย โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ คำรับตำราค่าสอนต้องผลิตขึ้นจากขอมูลท้องถิ่น เพื่อสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ตะวันตก จุดเน้นควรเป็นการศึกษาการสื่อสารในบริบททางสังคมที่กว้างกว่า เพื่อการนำเอาสื่อ และขอบข่ายทางสังคมของการสื่อสารที่มีอยู่มานำใช้ในการพัฒนาสังคมร่วมกัน

2. ความจำเป็นในการพิจารณาบทบาทของสถาบันการศึกษานิเทศศาสตร์ในแง่มุมที่กว้างขึ้น ข้อเสนอแนะคือ สถาบันการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ควรมีการรวมตัวกันมากขึ้น เพื่อจัดให้มีศูนย์กลางการฝึกอบรมทั้งก่อนเริ่มโครงการหรือในขณะดำเนินโครงการแก่ผู้ออกห่างงานในภาคสนาม ในฐานะตัวแทนให้การพัฒนา เช่น หลักสูตรพื้นฐานเกี่ยวกับเทคนิคของการชกใจใจ เพื่อการปรับปรุงพฤติกรรมบางเรื่องของบุคคลกลุ่มเป้าหมาย ทักษะของการสื่อสารสำหรับการผลิตและการใช้เนื้อหาสื่อทางค่านิยมทัศนคติที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของโปรแกรมการพัฒนาค้นต่าง ๆ

3. ความจำเป็นในการปรับปรุงคุณสมบัติของผู้สอนเพื่อสร้างสมความรู้ทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับการใช้ในสังคมบ้านเรา ข้อเสนอแนะคือ ควรให้มีการส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์ ควบคู่การเน้นแนววิธีการศึกษาอบรมในแนวอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกันออกไป เช่น การ



วิจัยทางการสื่อสารในเชิงวิพากษ์ในประเทศทางยุโรป เป็นต้น การยอมรับเกี่ยวกับค่านิยม ความสำคัญและคุณภาพของงานวิจัยทางค่านิยมศาสตร์ ทั้งจากส่วนราชการและเอกชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมให้มีผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ให้กับศาสตร์ด้านนี้โดยสร้างแรงจูงใจสำหรับความพยายามที่จะนำเอาความรูทางทฤษฎีการสื่อสารอเมริกันมาทดสอบหรือแปลงรูปใหม่ให้เกิดประโยชน์ และใช้งานได้มากยิ่งขึ้น ในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย นอกจากนั้นการให้ความสำคัญต่อผลงานวิจัยทั้งในเชิงวิชาการและเชิงประยุกต์ในค่านิยมศาสตร์ของแหล่งเงินทุนสนับสนุนจะช่วยให้มีการปรับปรุงสถานภาพของข้อมูลที่ได้จากห้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานอ้างอิงที่ดีในงานของนักวิชาการในด้านนี้

4. ความต้องการที่จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในการท้าววิจัย ขอเสนอแนะคือ แบบจำลองทางทฤษฎี แนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการที่ใช้ในการวิจัยในสถาบันการศึกษานิติศาสตร์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากแนวเดิม มุ่งสู่วิธีการแบบพหุของโครงสร้างที่เป็นการศึกษาทั้งกระบวนการสื่อสารซึ่งรวมเอาบริบททางสังคมในระดับกว้าง เกี่ยวกับการศึกษากการสื่อสาร เข้าด้วยกัน

5. ความต้องการขอขยายทางการสื่อสาร หรือช่องทางสำหรับการแลกเปลี่ยนทางความรู้ระหว่างนักวิชาการทางด้านนี้ ขอเสนอแนะ คือ ช่องทางสำหรับงานตีพิมพ์เผยแพร่ที่ออกเป็นประจำ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานอาชีพหรือสถาบันที่ให้การศึกษาด้านนี้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเผยแพร่งานวิจัย

ประกาศ รัชการภรณ์ (2516: 51-52) ผู้จัดการโทรทัศน์เรื่องวงวรรณกรรมของธนาคารศรีอยุธยา ให้ความเห็นเรื่อง "แนวความคิดเรียนวิชาโทรทัศน์ทางปฏิบัติ" สรุปได้ว่า

ไม่ว่าการเรียนวิชาแขนงใด หากได้เรียนในหลักสูตรจบแล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะต้อง "ดูงาน" หรือ "ฝึกงาน" หรือ "ปฏิบัติการ" เพื่อให้ใกล้ชิดกับหลักวิชาที่ใดตรงเคยเรียนในหนังสือแล้ว ควรรู้หลักปฏิบัติด้วย นอกจากนั้นยังเสนอให้อาจารย์ดูงานหรือฝึกงาน ณ สถาบันโทรทัศน์ สนับสนุนกรณีทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมอบให้โทรทัศน์กองทัพบก ช่วยสอนภาควิชาปฏิบัติการแก่นิสิตซึ่ง เป็นความคิดที่ดี ควรสนับสนุนอย่างยิ่ง เมื่อใครสำเร็จก็มอบวุฒิบัตรให้เท่ากับเป็นคะแนนสอบไล่ด้วย การฝึกงานควรให้หลัก 3 ประการ คือ ทางคานขาว ทางคานรายงาน และทางคานขายเวลา

อำพล พันธุ์ประสิทธิ์ (2516: 50) เจ้าหน้าที่ไทยทีวีช่อง 3 ให้ความเห็นเกี่ยวกับ "การทำงานคานโทรทัศน์" สรุปได้ว่า

มหาวิทยาลัยที่จะสอนวิชาโทรทัศน์นั้น จะต้องแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรใหญ่รับการศึกษาสามารถรับปริญญาบัตรออกมาประกอบอาชีพ โดยมีความสามารถคิดคำนวณด้วย ความเชื่อเก่า ๆ ที่ว่า



มหาวิทยาลัยเป็นเพียงสถานที่สอนทฤษฎี ส่วนการแสวงหาความรู้ความชำนาญหรืองาน ปล่อยให้ นักศึกษาหากันเองตามบุญตามกรรมนั้น ควรจะเลิกคิดได้แล้ว มิฉะนั้นการสอนวิชานี้ หรือวิชา สื่อสารมวลชนแขนงอื่น ๆ จะเหลือแต่ตัวสถาบันการสอนกับอาจารย์ผู้สอนเท่านั้น

อรุณี สุวรรณสุขโรจน์ (2526: จ) ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามการทำงานของ มหาบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปี การศึกษา 2507-2520" สรุปผลการวิจัยที่สำคัญ คือ

มหาบัณฑิตมีความเห็นว่า สถาบันจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมพอประมาณ และเสนอให้มีการปรับปรุงการสอน เน้นภาคปฏิบัติใหม่มากกว่าภาคทฤษฎี ใช้วิธีการสอนที่ทันสมัย จัดสรร เครื่องมืออุปกรณ์ให้เพียงพอ มีเนื้อหาตำราเรียนที่ผู้เรียนจะค้นคว้าได้มากขึ้น เพิ่มเนื้อหา วิชาที่ก้าวหน้าทางวิชาการโสตทัศนศึกษาไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้ยังให้ขอเสนอว่า ควรมี การปรับปรุงภาควิชาให้ก้าวหน้าทันสมัย จัดฝึกอบรมเผยแพร่วิชาความรู้ ทั้งในรูปการจัด สัมมนา การจัดให้มีการฝึกหัดฝึกฝน หรือการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ในลักษณะเอกสารเผยแพร่

จันทร์ฉาย เหมียคาร (2528: 4-009) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้วิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรี วิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีเรียนด้วยตนเองกับกลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบปกติ" เมื่อปี พ.ศ. 2526 เป็นงานวิจัย ส่วนบุคคล เพื่อเสนอเป็นผลงานของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้วิจารณ์และอภิปราย ว่า

เนื่องจากการเรียนด้วยตนเองนั้นเป็นวิธีการที่บังคับผู้สอนอยู่แล้วในเรื่องของการจัดผล ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งนี่ก็เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน การสอนมากกว่า ผู้เรียนที่เขาขึ้นเรียนตามปกติซึ่งขาดความกระตือรือร้น เพราะเห็นว่ามี อาจารย์คอยบอกคอยเตือน และบรรยายให้ฟังทุกชั่วโมง นอกจากนี้สาเหตุสำคัญอีกประการ หนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนในชั้นเรียนตามปกติสนใจการเรียนและมีผลการเรียนต่ำกว่าผู้เรียนที่ เรียนด้วยตนเองนั้นคือครูสอน ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะเกิดผลกระทบต่อการเรียนของผู้เรียนได้ ทั้งนี้เพราะบางทีครูสอนอาจจะไม่มีการสอนที่ไม่น่าสนใจ ใช้สื่อการสอนไม่เหมาะสมกับ เนื้อหา หรืออาจจะมีการถ่ายทอดข้อความคำพูดไม่เป็นที่เข้าใจ จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียน ได้คิดและผลการเรียนไม่ดี ซึ่งเมื่อไปเปรียบเทียบกับผู้เรียนในกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยตนเอง โดยไม่มีองค์ประกอบเหล่านี้เขามาเกี่ยวข้องของควยแล้ว ก็พบว่าผู้เรียนด้วยตนเองจะมีผลการ เรียนที่สูงกว่า

สาโรจน์ แผงยัง (2528: 4-059 - 4-060) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษา เป้าหมายและกระบวนการสอนเทคโนโลยีการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในปัจจุบัน" เมื่อปี พ.ศ. 2528



เป็นผลงานวิจัยส่วนบุคคล เสนอคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สรุปผลการวิจัยที่สำคัญได้ดังนี้ คือ

1. หลักสูตรเทคโนโลยีการศึกษา ควรมียุทธประสงค์ที่สำคัญที่สุดคือ ควรเน้นให้มีความรู้และความเข้าใจในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาขาเทคโนโลยีการศึกษาย่างลึกซึ้ง
2. อาจารย์ผู้สอนเทคโนโลยีการศึกษาเห็นว่า หลักสูตรปริญญาโทเทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบัน ถือเป็นบางส่วนของแก้ไขเป็นบางส่วน
3. อาจารย์ผู้สอนเห็นว่า เนื้อหาวิชาในหลักสูตรปริญญาโทเทคโนโลยีการศึกษาคควร เน้นการวิจัย ควรรวมวิชาที่มีเนื้อหาคล้าย ๆ กันเข้า แล้วเพิ่มจำนวนหน่วยกิตให้มากขึ้น และควรมีทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ
4. ในกระบวนการเรียนการสอนปริญญาโทสาขาเทคโนโลยีการศึกษานั้น อาจารย์ใช้สื่อการสอนทุกครั้งทีสอน สอนเป็นทีม สอนตรงตามความสามารถ สอนตามที่ใครรับมอบหมาย
5. อาจารย์ผู้สอนสาขาเทคโนโลยีการศึกษา ควรคัดเลือกผู้เรียนที่จบปริญญาตรีสาขาเทคโนโลยี และผู้ที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีการศึกษามาก่อน สอนไคงยากกว่า
6. บัณฑิตปริญญาโทเห็นว่า ผู้สอนมีความมั่นใจในตนเอง วิชาที่เรียนเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ คนควาจากตำราทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ชนิตา รัชพลเมือง, รัตนา คงคสวัสดิ์ และ ประภาศรี สีหอำไพ (2528: 79-96)

ทำการวิจัยเรื่อง "แนวโน้มการศึกษาในระบบโรงเรียนในช่วงระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7" สรุปผลการวิจัยที่สำคัญ คือ

จุดเน้นของการพัฒนาการศึกษาที่จะเกิดขึ้นได้มาก ทั้งในช่วงระยะแผน 6 และ 7 คือ การศึกษาเพื่อสนองตอระบบอุตสาหกรรม การศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท การพัฒนาคนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยได้เสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนว่า ควรเร่งแก้ปัญหาการบริหารและการปฏิบัติ ความหลักสูตร เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ทาวิธีการสุณ เพื่อใหญ่เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักษาการทำงาน สำนึกในการรับผิดชอบตอส่วนรวม และเนนภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี

ประยูร ศรีประสาธน์ (2527: 42) ได้เรียบเรียงเรื่อง "แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการมีงานทำ และการประกอบอาชีพ" ซึ่งเป็นผลการอภิปรายร่วมกันระหว่าง นายก่อ สวัสดิ์พานิชย์ นายพจน์ สะเพียรชัย นายประยูร ศรีประสาธน์ และนายภาณุรัตน์ รัชยากรณ์ สรุปว่า



ควรวัดใหม่การร่วมมือประสานสัมพันธ์กันระหว่างสถานศึกษากับภาคเอกชนและท้องถิ่น ทั้งในรูปของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น ในรูปของการร่วมมือในการฝึกงานของนิสิตนักศึกษา และการหางานทำของบุคลากรสำเร็จการศึกษา

ส่วนตัว นียมคำ และชาติ ลัทธิต (2519: 1-8) ได้เขียนเรื่อง "การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย" โดยสรุปจากการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ซึ่งจัดโดยโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างวันที่ 2-9 พฤศจิกายน 2518 ซึ่งสรุปผลการประชุมที่สำคัญได้ดังนี้ คือ

1. เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ผู้บรรยายเน้นถึงหน้าที่และบทบาทของอาจารย์ที่ทรงกระทำ 3 อย่าง คือ การสอน การวิจัย และการมีส่วนร่วมในกิจการของมหาวิทยาลัย

1.1 การสอนในมหาวิทยาลัย เน้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ให้ได้เรียนรู้อย่างดีที่สุด ควรทำหน้าที่แต่เพียงกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ อาจารย์ควรพยายามสอนให้นักศึกษาเกิดความคิดในระดับสูงขึ้นไปกว่าการจำ คือ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ

1.2 การพัฒนาอาจารย์ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีการพัฒนาเสมอ เพื่อช่วยให้คงความเป็นอาจารย์ที่ดี มีทัศนคติและจรรยาบรรณที่ถูกต้อง และสร้างวิญญูภาพความเป็นครู เพื่อให้อาจารย์พัฒนาการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การป้อนกลับและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการสอน และเพื่อให้อาจารย์รู้จักการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

2. การประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องประเมินผลการกระทำของผู้สอนและผู้เรียนทุกกระยะ เมื่อประเมินแล้วจะต้องมีการป้อนกลับ (feedback) เพื่อบอกให้แต่ละฝ่ายทราบ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

3. วิธีสอน ไม่มีวิธีสอนใดที่ดีที่สุด เพราะแต่ละวิธีก็มีคุณค่าและมีขีดจำกัดในตัวของมัน

3.1 การสอนแบบบรรยาย ถาบรรยายล้วน ๆ จะเกิดผลเสียมากกว่าผลดี ควรจะมีวิธีสอนอย่างอื่นผสมผสานกันไป

3.2 การสอนแบบแบ่งกลุ่มอภิปราย เป็นการทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น

3.3 การสอนโดยมีการฝึกภาคปฏิบัติ การจัดหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ไม่ควรจะสนใจภาคทฤษฎีแต่เพียงอย่างเดียว ควรจะหาทางจัดภาคปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย เพราะการปฏิบัติจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจทฤษฎีเป็นการนำหลักวิชาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

3.4 การสอนแบบให้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยบทเรียนสำเร็จรูป จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรู้ทันทีว่าตนเข้าใจหรือไม่เข้าใจในเรื่องที่เรียน



4. การนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้  
เรียนรายชั้น เร็วขึ้น ดีกว่าเดิม เช่นการสอนด้วยเทปสไลด์ การสอนด้วยโทรทัศน์  
วงจรมัด และการสอนโดยวิทยุเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

5. การอภิปรายหน้าที่และบทบาทของอาจารย์ มีปัญหาที่พบ 2 ประการ คือ ปัญหา  
อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย ใค้ใช้เวลาพยายามเพียงพอแล้วหรือยังในการ  
พัฒนาการเรียนการสอน และจะพัฒนาอาจารย์อย่างไร

6. สรุปและขอเสนอแนะ อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ได้ฝึกฝนและศึกษามาทางค่านนี้ ดังนั้น  
มหาวิทยาลัยจึงควรจัดให้มีการพัฒนาอาจารย์

เดือนใจ เกตุษา (2529: 72-76) ทำการวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพของ  
อาจารย์ตามความเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง" เมื่อปีการศึกษา 2525 ผลการ  
วิเคราะห์ข้อมูลสรุปที่สำคัญคือ

อาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีประสิทธิภาพในการสอนโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ดี แต่  
เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเฉพาะด้านแล้ว ปรากฏว่ามีประสิทธิภาพบางประการที่มีค่า  
วิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสอนของอาจารย์มีดังนี้ คือ  
อาจารย์บอกรายละเอียดคลุมเครือเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดเกรดให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า  
น้อยมาก ทั้งปัญหาให้นักศึกษาคิดน้อยมาก ไขข้อปรกนการสอนน้อยมาก อาจารย์ไม่ค่อยมีการสอน  
ชัดเจนในกรณีฟังคสอน และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พบนอกห้องเรียนเพื่อซักถามปัญหามาก  
มาก

ฉลอง บุญยานันต์ และศุภชัย ศุภวรรณ (2529: 90-104) ทำการวิจัยเรื่อง  
"คุณลักษณะของอาจารย์มหาวิทยาลัยตามทรรศนะของนักศึกษา" ผลการวิจัยที่สำคัญ คือ นักศึกษา  
ทุกสาขาวิชาชีพ ทุกชั้นเรียน ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ได้ระบุคุณลักษณะสำหรับอาจารย์ตามทรรศนะ  
ในอุดมคติของนักศึกษามีความสำคัญมากที่สุดเหมือนกัน คือ

1. ความรู้ในวิชาที่สอน - มีความรู้อย่างดีในวิชาที่สอน ตอบคำถามของนักศึกษาได้  
อย่างถูกต้อง
2. การเตรียมการสอนประจำวัน - เตรียมการสอนมาอย่างดี มีแผนการสอน ระบุ  
จุดมุ่งหมาย รายละเอียดหัวข้อเรื่องและหนังสือ
3. การสื่อความหมาย - พูดเข้าใจง่าย ถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย

อรรรณพ คุณพันธ์, ศุภชัย ศรีนาค และ เฉลิมเกียรติ ๗ ปี้น (2525: 181-184)  
ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่" สรุปผลการวิจัยได้ว่า



สภาพแวดล้อมเชิงจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามความเห็นของนักศึกษารุ่นเก่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่เด่นที่สุด รองลงไปคือ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพื่อน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความประทับใจมหาวิทยาลัย และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการบริหารน้อยที่สุด สำหรับองค์ประกอบด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ แพทยศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความพอใจในสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนการสอนมากกว่านักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์และเภสัชศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

เกรแฮม (Graham 1960: 2215) ได้ศึกษาโปรแกรมสำหรับปริญญาชั้นสูงในคณะศึกษาศาสตร์ในประเทศแคนาดา สรุปได้ว่า ขอบเขตของการศึกษาทั่ว ๆ ไปดีแล้ว แต่รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่านี้ โดยเน้นทั้งด้านการศึกษาปฏิบัติพอ ๆ กับด้านเนื้อหา การกำหนดวิชาบังคับและวิชาเลือกในหลักสูตรควรปรับปรุงเช่นกัน โดยบังคับให้เรียนวิชาอื่นบ้างไม่บังคับเฉพาะวิชาการศึกษาเท่านั้น การเรียนการสอนก็สามารถปรับปรุงได้โดยการจัดกิจกรรม เช่น การสัมมนาในชั้น การประชุมปฏิบัติการ การศึกษานอกสถานที่

มิลเลอร์ (Miller 1973: 5476-5477) ทำการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตรในโครงการแคนาดาตะวันตก ผลการวิเคราะห์พบว่า ครูที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เป็นผู้ส่งเสริมขอบเขตพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร 10 ประการ อย่างมากมาย สามารถสอนโดยเข้าใจหลักสูตรได้ดีกว่าครูที่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมพัฒนาหลักสูตร สามารถแก้ไขเนื้อหาทางวิชาการได้ดีกว่า เพราะมีประสบการณ์ทางการสอนมาก ทำให้มีผลดีต่อการเรียนการสอน

มัวร์ (Muir 1973: 3263 A -3264A) ทำการวิจัยเรื่อง "ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรในวิทยาลัยชุมชนเยอรมัน: การศึกษาเฉพาะกรณี" ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสร้างหลักสูตรในวิทยาลัยชุมชนนั้นสร้างขึ้นจากความต้องการของท้องถิ่น โดยพัฒนาเป็นรายวิชาไป ผู้ที่รับผิดชอบคือครูสอน การตั้งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้พยายามให้คลุมเนื้อหาในหลักสูตรทั้งวิชาเลือกและวิชาบังคับ ได้ถูกเลือกและตัดสินตามกฎหมายของรัฐ การให้หลักสูตรมีอยู่ 2 ทาง คือ ใช้ในโรงเรียนและใช้โดยรัฐ

แฮร์รี่ (Hariry 1984: 58A) วิจัยเรื่อง "การศึกษาการผลิตและการประเมินผลของการฝึกอบรมการใช้เครื่องมืออุตสาหกรรมแก่นักศึกษาชายในซาอุดีอาระเบีย" การศึกษา



นี้เพื่อ 1. ผลิตและประเมินผล สไลด์ และเทป และคู่มือครู เพื่อใช้ในการฝึกอบรมครูชายใน  
 ชาติอิหร่าน ในการใช้เครื่องมือ 6 ชนิด และ 2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้ สไลด์ และเทป  
 คู่มือครู และวิธีสอนโดยบรรยายพร้อมปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ

โปรแกรม สไลด์ และเทป และคู่มือครู ครอบคลุมถึงเครื่องมือต่อไปนี้ 1. เครื่องฉาย  
 วัตถุทึบแสง 2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ 3. เครื่องฉายฟิล์มสตรีป 4. เครื่องฉายสไลด์ขนาด  
 35 มิลลิเมตร 5. เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องเล่นวีดีโอเทป และ 6. เครื่องฉายภาพยนตร์  
 ขนาด 16 มิลลิเมตร

ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักศึกษามา 12 คน โดยวิธีสุ่ม เป็นนักศึกษารายจากมหาวิทยาลัย  
 Umm Alsera และวิทยาลัยครู Makkah ในชาติอิหร่าน แบ่งนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม  
 แต่ละกลุ่มมีนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน กลุ่มที่ 1 ฝึกด้าน สไลด์และเทป กลุ่มที่ 2 ฝึกด้านการใช้คู่มือครู  
 กลุ่มที่ 3 ฝึกด้านการรับฟังการบรรยายและปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ทุกกลุ่มฝึกปฏิบัติอยู่ 1 สัปดาห์  
 ช่วงแรกของการฝึกแต่ละกลุ่มเป็นการปฐมนิเทศ และเป็น pre-test ทดสอบ นักศึกษาฝึกมาก  
 เท่าที่ต้องการ สดสัปดาห์ที่หกคะแนน และให้ทดสอบปฏิบัติเครื่องมือ และเป็น post-test หลัง-  
 จากนั้น 3 สัปดาห์ที่ทดสอบอีกครั้ง ทว่ากลุ่มใดมีความรู้มากที่สุด ระหว่าง pre-test กับ  
 Post-test กลุ่มที่ใช้ สไลด์และเทป ใช้เวลาน้อย และผลการทดสอบปรากฏว่าคะแนนสูง  
 กว่า และใช้เวลาในการใช้เครื่องมือน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย และผลการทดสอบขั้นสุดท้ายก็ไค  
 คะแนนสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วย ผลนี้ชี้ให้เห็นว่า โปรแกรมการใช้ สไลด์และเทป ให้ผลการเรียน  
 รุนแรงกว่า และใช้น้อยกว่า โครงการฝึกอบรมนั้นจะนำไปปรับเป็นระบบการฝึกอบรมนักศึกษา  
 ครูชายในการใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ของชาติอิหร่าน

ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับวิทยาลัยครูที่เปิดใช้หลักสูตรการสื่อสารและ  
 การโชนกที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ซึ่งมีการฝึกงานตามแหล่งวิทยาการหรือ  
 สถานประกอบการ เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริงในการฝึกปฏิบัติด้าน สไลด์และเทป

สวีตเคอร์สกี (Swiderski 1984: 730A) วิจัยเรื่อง "การเป็นผู้นำทางโทรทัศน์  
 เพื่อการศึกษา ซึ่งจัดโดยหน่วยงานการศึกษาของรัฐ" โดยขอข้อมูลจากสถาบันการศึกษา 50 แห่ง  
 ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ปรากฏว่า 48 แห่ง ส่งข้อมูลมาให้ แล้วจึงสร้าง  
 แบบสอบถามจากข้อมูลที่ได้อีก ส่งแบบสอบถามไปยังสถาบันการศึกษา 50 แห่ง ตามรายการของ



Patterson's American Education ใ้รับกลับมากครบทั้ง 50 แห่ง นำข้อมูลมาทำ  
 ตารางและจัดเสนอเป็นตัวเลข ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ หน่วยงานที่ทำ T.V. เพื่อการศึกษา  
 มีความเป็นผู้นำด้านแผน บริการ เป็นแหล่งขอมูล และการเงิน แผนงานที่มีมาก คือ ด้านการสอน  
 และหลักสูตร บริการที่ทำมาก คือ ให้ความรู้แก่ผู้กำลังเรียนหรือนักศึกษา โดยการแนะนำในการ  
 เลือกว่าสคูและเครื่องมือ การเป็นแหล่งขอมูล คือ การจัดรายการเป็นผสมผสาน รายการตาม  
 การตกลงเป็นครั้ง ๆ และรายปี เงินที่ให้อยู่ระหว่าง 100,000 - 500,000 ดอลลาร์ โครงการ  
 ในอนาคต คือ ปรับปรุงการทำรายการ การมีเครื่องใช้ที่สะดวก และการบริการให้คำปรึกษา

คาร์วัลโฮ (Carvalho 1984: 736A) วิจัยเรื่อง "การศึกษารายการเพื่อการ  
 ดำเนินการทางโทรทัศน์เพื่อการสอนสถาบันของ Maranhão ในบราซิล" ผลการศึกษาแสดง  
 ให้เห็นว่าคุณภาพของบทเรียนทาง สภาท่างงานทางเศรษฐกิจของนักเรียน และการสอนของครู  
 มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การศึกษานี้สรุปได้ว่า ระบบโทรทัศน์ทางการศึกษาที่ Maranhão  
 กำลังตระหนักถึงปัญหาสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นมากมายอย่างไม่ถูกควบคุม และการมีแหล่งต่าง ๆ อัน  
 จำกัดมีสาเหตุมาจากอิทธิพลทางการเมือง และจากความตองการที่จะขยายตัวเอง มีปัญหาในการ  
 วางแผน และขาดบุคลากรที่ขาดคุณภาพอันเนื่องมาจากได้รับเงินก้อนน้อย การจำกัดในการฝึก  
 อบรมและขาดการสนับสนุนด้านเครื่องมือ การถดถอยงบประมาณ การปฏิบัติที่ไม่มีระบบ การมีจุดอ่อน  
 ในการร่วมมือกันของ staff ผลการศึกษานี้แสดงถึงนโยบายในการขยายงานมากเกินไปใน  
 ขณะที่มีแหล่งขอมูลยังจำกัด จึงทำให้ขบวนการต่าง ๆ ไม่มั่นคง ซึ่งขบวนการบางอย่างเคยใช้ได้ดี  
 มาก่อน ฉะนั้น การจะทำให้ระบบต่าง ๆ ดีขึ้น ต้องแก้ไขปัญหาก็กล่าวแล้ว และรักษาสິงที่ดีของ  
 เดิมไว้

